

Durum ve Tahmin

AYÇİÇEĞİ

2017/2018

**T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜŐÜ**

Durum ve Tahmin

AYÇİÇEĞİ

2017/2018

Hazırlayan

Sevinç KARABAK

e-posta:
sevinc.karabak@tarim.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 300
ISBN: 978-605-2207-08-6

Haziran: 2018

İletişim:

Araştırma ve Teknoloji Geliştirme Kampüsü
İstanbul Yolu NO:38
Yenimahalle/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5458

© TEPGE Her Hakkı Saklıdır.

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik material olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.
Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE) tarafından gerçekleştirilen durum ve tahmin çalışmaları, bir yandan çalışmalara temel teşkil edecek bilgi ve veri tabanı oluşturulmasını sağlarken, diğer yandan da sektördeki gelişmeleri yakından izleyecek ilgili kişi, grup ve kuruluşları bu gelişmelerden zamanında ve doğruya yakın olarak haberdar edip bilgilendirmeyi sağlamaktadır.

Bu çalışmalarda, bitkisel üretim gruplarında hasat periyodu (varsa buna paralel işleme periyodu) göz önüne alınarak bir önceki yıla ait üretim, kullanım (tüketim), ihracat, ithalat, fiyatlar ve yıl sonu stoklarında ortaya çıkan gerçekleştirmeler “Durum”, içinde bulunulan yıla ait gerçekleşen fakat tam netleşmeyen gelişmeler “Tahmin”, bir sonraki yıla ait muhtemel gelişmeler ise “Öngörü” adı altında sistematik olarak incelenmektedir. Bu incelemeler dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak yapıldığından, ürün grubu ile ilgili olarak dünya ülkelerindeki durum da gündeme getirilmektedir.

Türkiye’de yağlı tohum üretiminin yetersizliğinin yanısıra, bitkisel yağ tüketim potansiyeli ve her yıl ithalata ödenen önemli miktardaki döviz düşünüldüğünde, bu raporun temel politikaların oluşturulması aşamasında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Raporun hazırlanmasındaki yoğun emekleri için Sayın Sevinç KARABAK’a teşekkür eder ve çalışmanın konu ile ilgili gelişmeler hakkında sistematik ve güvenilir bilgi kaynağı olma niteliği sağlamasını dilerim.

Mehmet Cihad KAYA

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Dünyada Durum: 2015/2016.....	1
Dünyada Tahmin: 2016/2017.....	5
Dünyada Öngörü: 2017/2018.....	7
Türkiye’de Durum: 2015/2016.....	8
Türkiye’de Tahmin: 2016/2017.....	13
Türkiye’de Öngörü: 2017/2018.....	15
Türkiye’de Yağlık Ayçiçeğine Yönelik Politikalar.....	16
EK TABLOLAR.....	17

TABLolar

	Sayfa No
Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı	1
Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı.....	2
Tablo 3. Türkiye Yağlık Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı.....	9
Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı.....	10

ŞEKİLLER

	Sayfa No
Şekil 1. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları	1
Şekil 2. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (2015/2016).....	2
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları.....	3
Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	4
Şekil 5. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (2016/2017).....	5
Şekil 6. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları(2016/2017).....	5
Şekil 7. 2016 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarları.....	8
Şekil 8. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı (2016).....	11
Şekil 9. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı (2016).....	11
Şekil 10. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı (2016).....	11
Şekil 11. Türkiye'de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları.....	12
Şekil 12. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye'de Ayçiçeği Tohum Fiyatları.....	12
Şekil 13. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye'de Ayçiçek Yağı Fiyatları	12
Şekil 14. 2017 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarları.....	13
Şekil 15. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı (2017).....	14
Şekil 16. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı (2017).....	14
Şekil 17. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı (2017).....	14

ÖZET*Başlıca Gelişmeler***Durum: 2015/16**

- Dünyada 23,3 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapılmıştır.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %2,7 oranında artarak 40,4 milyon ton'a ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 40,7 milyon ton olmuştur.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %20,9 artarak 2 milyon ton'a ulaşmıştır.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarında bir önceki sezona oranla %30,,7 oranında azalmıştır.
- Dünya ayçiçek yağı arzı 24,8 milyon ton, ihracatı ise 8,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatları bir önceki sezona oranla %1,9, artmış, ayçiçek yağı FOB fiyatları ise %0,1 oranında azalmıştır.
- Türkiye'de 617 bin ha alanda 1,5 milyon ton yağlık ayçiçeği üretimi yapılmıştır, ayçiçeği verimi ortalama 244 kg/da'dır.
- Türkiye'nin toplam tohum ihtiyacının 3,4 milyon ton ve ihtiyacın %44'ü yurtiçi üretimden karşılanmıştır.
- Türkiye'de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatı 422 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatı ise 656 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tahmin: 2016/17

- Dünyada 25,2 milyon ha alanda ayçiçeği tohumu üretimi yapıldığı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu üretimi bir önceki sezona göre %18 oranında artarak 47,6 milyon ton'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği tüketimi (kırma ve diğer kullanım) 46,9 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği ihracatının bir önceki sezona oranla %24,1 artarak 2,5 milyon ton'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçeği bitiş stoklarının bir önceki sezona oranla %13,7 oranında artacağı tahmin edilmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı arzının 26,7 milyon ton, ihracatının ise 10,4 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.
- Ayçiçeği tohumu CIF fiyatlarının bir önceki sezona oranla %7,3, ayçiçek yağı FOB fiyatlarının ise %7,4 oranında azalacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye'de 681 bin ha alanda 1,8 milyon ton yağlık ayçiçeği üretimi yapıldığı, ayçiçeği veriminin ise ortalama 264 kg/da olacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye'nin toplam tohum ihtiyacının 4 milyon ton'unun ve ihtiyacının %37,9'unun yurtiçi üretimden karşılanacağı tahmin edilmektedir.
- Türkiye'de yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının 589 bin ton, ham ayçiçek yağı ithalatının ise 753 bin ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Öngörü: 2017/18

- Dünya ayçiçeği ekim alanlarında bir önceki sezona göre %0,04 üretiminde ise %2,5 azalış olacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği üretimindeki en büyük azalışın (%18) ABD'de gerçekleşeceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı üretiminin bir önceki sezona oranla %2,5 azalarak 17,7 milyon ton'a ineceği öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının %21, ayçiçek yağı ihracatının ise %12,6 azalacağı öngörülmektedir.
- Dünya ayçiçek yağı tüketiminin %6 oranında azalacağı öngörülmektedir.
- Türkiye'de yağlık ayçiçeği üretiminin %20 oranında artacağı öngörülmektedir.
- Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının %2,2 oranında azalarak 1,54 milyon ton olacağı ve bu arzın %45'inin yurtiçi üretimden sağlanacağı öngörülmektedir.
- Türkiye ayçiçeği tohumu ithalatının %23,9, ham ayçiçek yağı ithalatının %12, rafine ayçiçek yağı ihracatının ise %21 oranında azalacağı öngörülmektedir.

DÜNYADA DURUM: 2015/2016

Ayçiçeği Arzı Arttı

Ayçiçeği, yağ, küspe ve biyodizel amaçlı kullanımı ile önemli yağlı tohumlardan birisidir. Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte geri kalan kısmı ise çerezlik olarak tüketilmektedir.

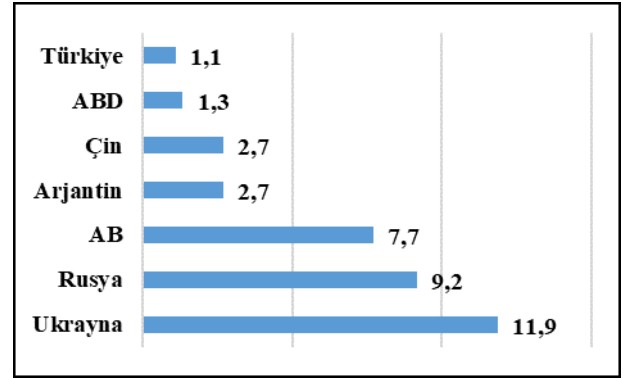
Dünyada 2015/2016 sezonunda toplam 522 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %7,7'sini ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2015/2016 sezonunda dünyada toplam 23,3 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda talepte meydana gelen artış nedeniyle dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %2,7 oranında artarak 40,4 milyon ton'a yükselmiştir (Ek Tablo 1).

Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. AB ülkeleri içinde Fransa, Romanya, Portekiz ve İspanya önemli ayçiçeği üreticisi ülkelerdir. Dünya ayçiçeği üretiminin %78,1'i bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Nitekim, 2015/2016 sezonunda gerçekleştirilen toplam 40,3 milyon ton ayçiçeği üretiminin %29,5'i Ukrayna, 22,8'i Rusya, %19,2'si AB ve %6,7'si ise Arjantin tarafından sağlanmıştır. Bu sezonda Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %71,5'ini gerçekleştirmişlerdir (Ek Tablo 3).

2015/2016 sezonunda Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla %16,7, Ukrayna'nın üretimi %9,5 oranında artarken, sözkonusu sezonda AB'nin %14,0, Arjantin'in ise %14,6 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3). Sözkonusu sezonda AB ve Arjantin'in ayçiçeği ekim alanlarında ve verimde gerçekleşen azalış, üretimdeki düşüşün temel nedenidir. Nitekim,

2015/2016 sezonunda AB'de ayçiçeği ekim alanları %2,8, Arjantin'de ise %11,9 oranında azalmıştır. Aynı sezonda AB'de ayçiçeği veriminin %13,3, Arjantin'de ise %2,7 oranında azaldığı görülmektedir (USDA, 2016). Üretim ve verimde gerçekleşen bu düşüşte, Avrupa ve Arjantin'de uzayan yaz sıcaklığı ve kuraklığın ayçiçeği üretimine verdiği önemli derecedeki zarar etkili olmuştur (Anonim, 2016a).

Şekil 1. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (Milyon ton, 2015/2016)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Arjantin'de ayçiçeği hasadı Rusya ve Ukrayna'da arzın azalma periyodu ile aynı zamana denk gelmektedir. Bu nedenle, bu üç ülkenin bir üretim sezonu içerisinde ayçiçeği arzında sürekliliğin sağlanmasında önemli rol aldığı söylenebilir.

2015/2016 sezonunda bir önceki sezona oranla dünya ayçiçeği üretiminde %2,2 ve ithalatta %26,4 oranında gerçekleşen artışa karşılık, stoklarda meydana gelen %28'lik azalış neticesinde, dünya ayçiçek tohumu arzındaki artış %2,3 ile sınırlı kalmıştır ve 44,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Dünya Ayçiçeği Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2014/2015	2015/2016	2016/2017(Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	3,00	2,76	2,27	2,58
Üretim	39,42	40,30	47,61	45,77
İthalat	1,48	1,87	2,12	1,84
Toplam Arz	43,90	44,93	52,00	50,18
KULLANIM				
İhracat	1,66	2,00	2,48	1,96
İşlenen (crush)	35,71	36,68	43,03	42,16
Diğer Kullanım	3,74	4,01	3,92	3,97
Toplam Kullanım	41,12	42,69	49,43	48,09
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,78	2,27	2,58	2,09

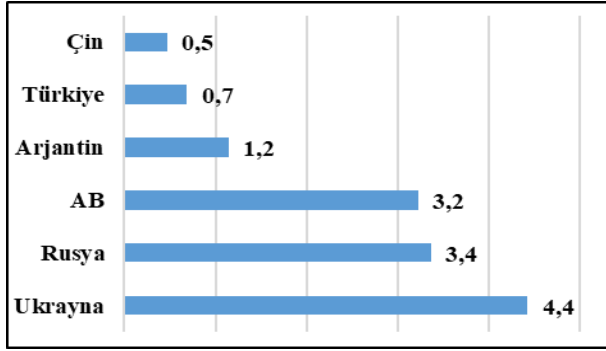
Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi : 02.03.2018)

Ayçiçek Yağı Arzı Arttı

Ayçiçek yağı dünyada soya ve kanola yağından sonra kullanılan en önemli bitkisel yağdır.

Dünyada 2015/2016 sezonunda toplam 174 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %8,9'unu ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

Şekil 2. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (milyon ton) (2015/16)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup ortalama yağ verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. 2015/2016 sezonunda gerçekleşen 15,4 milyon ton ayçiçek yağı üretiminin %28,8'i Ukrayna, %21,9'u Rusya, %21'i AB ve %7,5'i Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

2015/2016 sezonunda ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin artmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre artmıştır. 2014/2015 sezonunda 23,7 milyon ton olarak gerçekleşen dünya toplam ayçiçek yağı arzı, 2015/2016 sezonunda, stoklardaki 4,7'lik düşüşe rağmen, ithalattaki %14'lük ve üretimdeki %2,7'lik artışa bağlı olarak %4,8 oranında artarak 24,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Dünya Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (milyon ton)

	2014/2015	2015/2016	2016/2017(Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
ARZ				
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	2,53	2,41	1,51	1,59
Üretim	14,98	15,38	18,17	17,72
İthalat	6,14	7,00	9,00	8,28
Toplam Arz	23,65	24,79	28,68	27,59
KULLANIM				
İhracat	7,38	8,11	10,41	9,10
Tüketim	14,09	15,17	16,69	17,13
- Endüstriyel Tüketim	0,66	0,84	0,82	0,82
- Gıda Tüketimi	13,36	14,26	15,79	16,23
- Yemlik Tüketim	0,07	0,07	0,08	0,08
Bitiş Stokları (31 Ağustos)	2,18	1,51	1,59	1,35
Toplam Kullanım	23,65	24,79	28,68	27,58

Kaynak: www.fas.usda.gov (Erişim tarihi: 02.03.2018)

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Arttı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim; 2015/2016 sezonunda üretilen ayçiçeği tohumunun %4,9'u ihraç edilmiştir (Ek Tablo 3).

2015/2016 sezonunda dünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %20,9 oranında artarak 2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir ve toplam ihracatın %66,5'i AB, Moldova, Arjantin ve Çin tarafından yapılmıştır. Dünya ayçiçeği üretiminde lider olan Rusya ve Ukrayna ayçiçeği tohum ihracatında 7. ve 9. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, Arjantin (%388,9), Ukrayna (%84,4) ve Rusya'nın (%75,4) ayçiçeği tohum ihracatında gerçekleşen yüksek artış dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

Arjantin'de tarım politikalarında yapılan önemli değişiklikler, ihracatın daha kazançlı olması sonucunu doğurmuştur. Arjantin soya ihracat vergisini %5 azaltmış, diğer tarımsal ürün ihracat vergilerini (tarifelerini) ise kaldırmıştır. Diğer yandan, tahıllar ve yağlı tohumlar için ihracat izinleri de kaldırılmıştır (Anonim, 2016a).

Arjantin'in ticaret rejimini serbestleştirmesi ve para reformu, ayçiçeği tohumu piyasalarında rekabetçi bir konuma gelmesi sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla ithalatçı ülkeler Arjantin'den ayçiçeği ithalatına yönelmiş ve AB'nin bir çok ülkesi bu durumdan etkilenmiştir. Özellikle Ukrayna ve Rusya'dan gelen yüksek talep üzerine 2015/2016 sezonunda Arjantin'de stoklar düşmeye başlamıştır (Anonim, 2016b).

Dünya ayçiçeği tohumu ithalatı ise aynı sezonda 1,6 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %33,4'lük payla AB, ikinci sırada ise %21,2'lik payla Türkiye yer almaktadır. 2014/2015 sezonunda 266 bin ton olarak gerçekleşen AB tohum ithalatı artan biyodizel talebine bağlı olarak 2015/2016 sezonunda %133,8 artarak 622 bin ton'a ulaşmıştır. Aynı sezonda Türkiye'nin ayçiçeği tohum ithalatı ise, bir önceki sezona göre %15,7 oranında azalmıştır (Ek Tablo 3).

Ayçiçek yağı. 2015/2016 sezonu itibariyle dünya bitkisel yağ ihracatının %11,1'ini, ithalatın ise %10,1'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %55,5'lik payla ilk sırada yer almaktadır. 2015/2016 sezonunda toplam 8,1 milyon ton olan dünya ayçiçek yağı ihracatının 4,5 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiştir. Nitekim Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %89,4'ünü ihraç etmiştir. Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2015/2016 sezonu itibariyle dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %19, Arjantin'in payı ise %7,5 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2015/2016 sezonunda Ukrayna'ya kıyasla yurt içi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %56,4'ünü ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

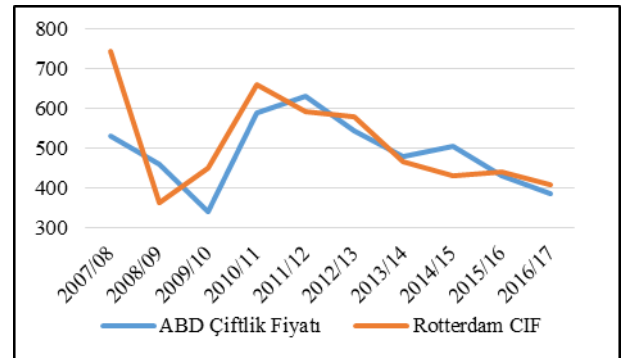
Dünyada 2015/2016 sezonu itibariyle toplam 7,0 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %21,3'lük payla Hindistan, ikinci sırada %20,3'lük payla biyodizel talebi nedeniyle AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

Dünya ayçiçeği ve ayçiçek yağı fiyatları, yağlı tohum piyasalarındaki fiyat hareketleri, yerel ve uluslararası piyasalardaki arz talep durumu, ülkelerin dış ticaret politikaları ve petrol fiyatlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları birbirine paralel bir seyir izlemektedir. yılında Küresel ekonomik krizin yaşandığı 2011 yılında petrol fiyatlarının da artmasıyla birlikte yağlı tohum fiyatları da yükselmiştir (Şekil 3). Petrol fiyatlarının rekor seviyelere ulaştığı 2008 yılında da ayçiçeği tohumu ve ayçiçek yağı fiyatları tarihin zirvesini yapmıştır (Şekil 3-4).

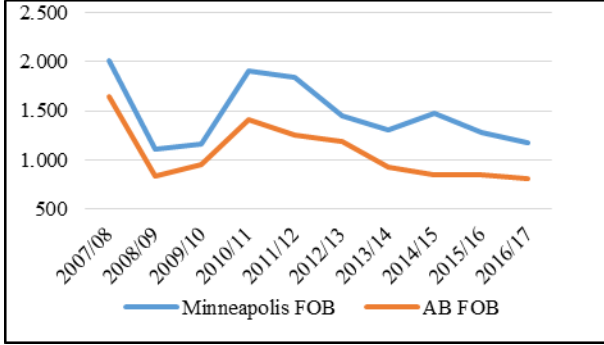
Şekil 3. Dünya Ayçiçeği Tohumu Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artınca biyodizele olan talep artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

Şekil 4. Dünya Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: www.fas.usda.gov

2015/2016 sezonunda, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %14,4 azalarak 433 \$/ton'a, Rotterdam CIF fiyatları ise %2 oranında artarak 440 \$/ton'a çıkmıştır. Aynı sezonda ayçiçeği yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %13,3 azalarak 1.275 \$/ton'a, AB FOB fiyatları ise %0,1 oranında azalarak 849 \$/ton'a gerilemiştir (Ek Tablo 6).

DÜNYADA TAHMİN: 2016/2017

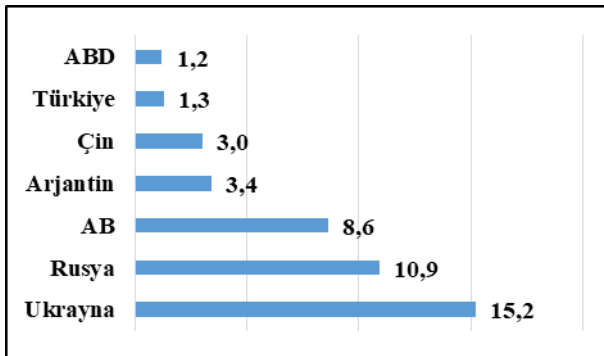
Ayçiçeği Arzı Arttı

Dünyada 2016/2017 sezonunda toplam 575 milyon ton yağlı tohum üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %8,3'ünü ayçiçeği tohumu oluşturmuştur. 2016/2017 sezonunda dünyada toplam 25,2 milyon ha alanda ayçiçeği ekimi yapılmıştır. Aynı sezonda talepte meydana gelen artış nedeniyle dünya ayçiçeği üretimi bir önceki sezona göre %18 oranında artarak 47,6 milyon ton'a yükselmiştir (Ek Tablo 1).

Ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB-28 ve Arjantin'de yapılmaktadır. AB ülkeleri içinde Fransa, Romanya, Portekiz ve İspanya önemli ayçiçeği üreticisi ülkelerdir. Dünya ayçiçeği üretiminin %80,4'ü bu ülkeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Nitekim, 2016/2017 sezonunda gerçekleştirilen toplam 47,6 milyon ton ayçiçeği üretiminin %32,1'i Ukrayna, 23'ü Rusya, %18,1'i AB ve %7,2'si ise Arjantin tarafından sağlanmıştır. Bu sezonda Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %73,2'sini gerçekleştirdiği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 3).

2016/2017 sezonunda Rusya'nın ayçiçeği üretimi bir önceki sezona oranla %18,4, Ukrayna'nın üretimi %27,7, AB'nin %11,3, Arjantin'in %26 oranında artmıştır (Ek Tablo 3). Nitekim, 2016/2017 sezonunda AB'de ayçiçeği ekim alanları %0,5 oranında azalırken, Arjantin'de %35,4, Ukrayna'da %16,4, Rusya'da ise %11,2 oranında azalmıştır. Aynı sezonda verim değerleri incelendiğinde, Arjantin'de ayçiçeği veriminin %7 oranında azaldığı, AB'de %12, Ukrayna'da 10,2 ve Rusya'da %6,3 oranında arttığı görülmektedir (USDA, 2017).

Şekil 5. Dünya Ayçiçeği Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (Milyon ton, 2016/2017)

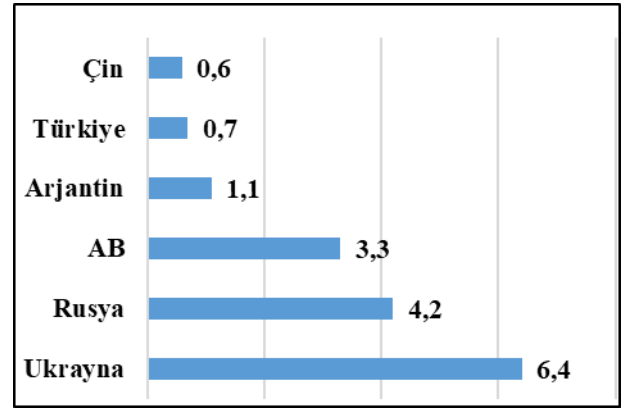
Kaynak: www.fas.usda.gov

2016/2017 sezonunda bir önceki sezona oranla üretimde (%18,1) ve ithalatta (%13,4) gerçekleşen artışa karşılık, stoklarda meydana gelen %17,7'lük azalış neticesinde, dünya ayçiçek tohumu arzı %15,7 oranında artarak 52,0 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Ayçiçek Yağı Arzı Arttı

Dünyada 2016/2017 sezonunda toplam 187 milyon ton bitkisel yağ üretimi gerçekleştirilmiş ve bu üretimin %9,7'sini ayçiçek yağı üretimi oluşturmuştur (Ek Tablo 2).

Şekil 6. Dünya Ayçiçek Yağı Üretiminde Önemli Ülkelerin Üretim Miktarları (milyon ton) (2016/17)

Kaynak: www.fas.usda.gov

Dünyada üretilen ayçiçeği tohumunun yaklaşık %90'ı yağ için işlenmekte olup ortalama yağ verimi %43'tür. Geriye kalan küspesi ise hayvan yemi olarak değerlendirilmektedir.

Dünyada ayçiçeği üretiminde lider olan ülkeler ayçiçek yağı üretiminde de lider konumdadır. 2016/2017 sezonunda gerçekleşen 18,2 milyon ton ayçiçek yağı üretiminin %35'i Ukrayna, %23,1'i Rusya, %18,4'ü AB ve %7,5'i Arjantin tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 4).

2016/2017 sezonunda ayçiçeği tohum üretiminin ve kırma kapasitesinin artmasıyla birlikte ayçiçek yağı üretimi de bir önceki sezona göre %18,1 oranında artmıştır. 2015/2016 sezonunda 24,8 milyon ton olarak gerçekleşen dünya toplam ayçiçek yağı arzı, 2016/2017 sezonunda stoklardaki 37,3'lük düşüşe rağmen, ithalattaki %28,6'luk ve üretimdeki %18,1'lik artışa bağlı olarak %15,7 oranında artarak 28,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

Ayçiçeği Tohum ve Yağ İhracatı Arttı

Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra yağ ihracatı olarak yapılmaktadır. Nitekim; 2016/2017 sezonunda üretilen 47,6 milyon ton ayçiçeği tohumunun %5,2'si ihraç edilmiştir (Ek Tablo 3).

2016/2017 sezonunda dünya ayçiçeği tohumu ihracatı bir önceki sezona göre %23,5 oranında artarak 2,477 milyon ton olarak gerçekleşmiştir ve toplam ihracatın %65'i' u Moldova, Rusya, Çin ve AB tarafından yapılmıştır. Dünya ayçiçeği üretiminde lider olan Ukrayna ayçiçeği tohum ihracatında 7. sırada yer almaktadır. Bununla birlikte söz konusu sezonda, Rusya'nın (%243), Moldova'nın (%65,2), Ukrayna'nın (%130,1) ve Kazakistan'ın (%65) ayçiçeği tohum ihracatında gerçekleşen yüksek artış ve AB'nin (%16,8) ayçiçeği tohum ihracatındaki azalış dikkat çekicidir (Ek Tablo 3).

2015/2016 sezonunda Arjantin'in ayçiçeği tohum ihracatı 4,8 kat artışla 308 bin ton'a yükselirken 2016/2017 sezonunda bir önceki sezona oranla 2,5 kat azalmıştır (USDA 2017). Arjantin'de tarım politikalarında yapılan önemli değişiklikler, ihracatın daha kazançlı olması sonucunu doğurmuştur. Arjantin soya ihracat vergisini %5 azaltmış, diğer tarımsal ürün ihracat vergilerini (tarifelerini) ise kaldırmıştır. Diğer yandan, tahıllar ve yağlı tohumlar için ihracat izinleri de kaldırılmıştır (Anonim, 2017).

Dünya ayçiçeği tohumu ithalatı ise 2016/2017 sezonunda 2,1 milyon ton olup, ithalatta ilk sırada %32,8'lik payla AB, ikinci sırada ise %27,8'lik payla Türkiye yer almaktadır. 2015/2016 sezonunda 622 bin ton olarak gerçekleşen AB tohum ithalatı artan biyodizel talebine bağlı olarak 2016/2017 sezonunda %12,1 artarak 697 bin ton'a ulaşmıştır. Aynı sezonda Türkiye'nin ayçiçeği tohum ithalatı ise, bir önceki sezona göre %49,2 oranında artmıştır (Ek Tablo 3).

Ayçiçek yağı, 2016/2017 sezonu itibariyle dünya bitkisel yağ ihracatının %10,2'sini, ithalatın ise %9,5'ini ayçiçek yağı oluşturmaktadır (Ek Tablo 2). İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak gerçekleştirilmektedir.

2016/17 sezonunda dünya ayçiçek yağı ihracatı bir önceki sezona göre %28,4 oranında artmıştır. Ukrayna dünya ayçiçek yağı üretiminde olduğu gibi ihracatında da %56,2'lik payla ilk sırada yer

almaktadır. 2016/2017 sezonunda toplam 10,4 milyon ton olan ayçiçek yağı ihracatının 5,9 milyon tonu Ukrayna tarafından gerçekleştirilmiştir. Nitekim Ukrayna aynı sezonda ayçiçek yağı üretiminin %92,1'ini ihraç etmiştir. Dünya ayçiçek yağı ihracatında ikinci sırayı, 2011/2012 sezonundan itibaren kırma kapasitesindeki gelişmeye bağlı olarak Rusya almaktadır. Rusya'nın 2016/2017 sezonu itibariyle dünya ayçiçek yağı ihracatındaki payı %21'i, Arjantin'in payı ise %7,6 olarak gerçekleşmiştir. Rusya, 2016/2017 sezonunda Ukrayna'ya kıyasla yurt içi tüketimin fazla olması nedeniyle ayçiçek yağı üretiminin %52'sini ihraç etmiştir (Ek Tablo 4).

Dünyada 2016/2017 sezonu itibariyle toplam 9,0 milyon ton ayçiçek yağı ithalatı gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırada %24'lük payla Hindistan, ikinci sırada %20,'lük payla biyodizel talebi nedeniyle AB yer almıştır (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları

2016/2017 sezonunda, ABD ayçiçeği tohumu çiftlik fiyatları önceki sezona oranla %11 azalarak 386 \$/ton'a, Rotterdam CIF fiyatları ise %7,3 oranında azalarak 408 \$/ton'a inmiştir. Aynı sezonda ayçiçeği yağı Minneapolis FOB fiyatları önceki sezona oranla %7,4 azalarak 1.181 \$/ ton'a, AB FOB fiyatları ise %5 oranında azalarak 807 \$/ ton'a gerilemiştir (Ek Tablo 6).

Biyodizel talebi de petrol fiyatlarına bağlı olup petrol fiyatı artınca biyodizele olan talep artmaktadır. Dolayısıyla 2007 yılından itibaren biyodizele talebin artması, dünya ayçiçeği tohum ve yağ fiyatlarında artışa neden olmuştur.

DÜNYADA ÖNGÖRÜ: 2017/2018

Ayçiçeği Ekim Alanlarında ve Üretimde Azalış Öngörülmektedir

2017/18 sezonunda dünya ayçiçeği tohumu ekim alanlarının bir önceki sezona göre önemli bir değişim göstermeyeceği, üretiminin ise %2,5 oranında azalarak 45,8 milyon ton'a gerileyeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 1). Bu azalışta, temel üretici ülkelerden olan Ukrayna ayçiçeği üretiminde bir önceki sezona oranla beklenen %14,5'lik azalışın etkili olacağı tahmin edilmektedir.

Arjantin'de 2017/2018 sezonunda bir önceki sezona göre ayçiçeği ekim alanlarının değişmeyeceği ancak üretiminin %5,9 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışta, Arjantin'deki politika değişikliklerinin önemli etkisinin olacağı düşünülmektedir. Nitekim sözkonusu politika ve para değişiklikleri, üreticilerin ekim kararlarını büyük oranda kesinleştirmelerinden sonra gerçekleşmiştir (Anonim, 2016 b).

Aynı sezonda ayçiçeği üretiminde Türkiye'de %21,2, AB'de %8,5, Çin'de %4,3 oranında artış, ABD'de ise %18,2 oranında azalış beklenmektedir.

Ayçiçek Yağı Arzında Azalış Öngörülmektedir

2017/18 sezonunda dünya ayçiçek yağı üretiminin tohum üretimindeki %2,5'lik azalışa paralel olarak bir önceki sezona göre %2,5 azalarak 17,7 milyon ton'a ineceği öngörülmektedir. En büyük üretici ülke olan Ukrayna'da ayçiçeği üretimindeki azalış doğrultusunda ayçiçek yağı üretiminde de %12 Rusya'da ise %1,5 oranında azalış olacağı öngörülmektedir. Ayçiçek yağı üretim miktarlarında AB'de %5,1, Arjantin'de %8,3, Türkiye'de %7,5 ve Çin'de %6,5 oranında artış olacağı öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

Ayçiçeği İhracatında Azalış Öngörülmektedir

Dünya ayçiçeği tohumu ihracatının 2017/2018 sezonunda %21,1 oranında azalarak 1,95 milyon ton'a gerileyeceği öngörülmektedir. Bu düşüşte, en büyük ayçiçeği tohumu ihracatçısı ülkeler olan Moldova, Rusya, Çin ve Ukrayna'nın ihracatındaki düşüşün yanısıra, önceki sezonda Arjantin'in ihracatında yaşanan büyük sıçramanın normal değerlere yaklaşmasında etkili olacağı tahmin edilmektedir. Dünya ayçiçek tohumu ihracatındaki düşüşte, stokların Rusya'da %28,6, Ukrayna'da

%61,8 ve ABD'deki %46,4 oranındaki düşüşünde etkili olacağı öngörülmektedir.

Ayçiçek Yağı İhracatında Azalış Öngörülmektedir

2017/2018 sezonunda küresel tohum ihracatındaki düşüşe paralel olarak ayçiçek yağı ihracatının %12,6 azalarak 9,1 milyon ton'a ineceği öngörülmektedir. Sözkonusu sezonda, dünya ayçiçek yağı ihracatındaki bu azalışın ihracatta lider olan tüm ülkelerde gerçekleşeceği ve en büyük azalışın ise Ukrayna, Rusya, Türkiye, Sırbistan ve AB'de gerçekleşeceği öngörülmektedir. Nitekim Ukrayna'nın ayçiçek yağı ihracatının %14,5'lik azalışla 5 milyon ton'a, Rusya'nın ise %8,2'lik azalışla 2 milyon ton'a düşmesi beklenmektedir. Ukrayna'nın söz konusu sezonda ürettiği ayçiçek yağının %89,4'ünü, Rusya'nın ise %48,4'ünü ihraç edeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 4).

2017/2018 sezonunda dünya ayçiçek tohumu ithalatının %13,6 azalarak 1,8 milyon ton'a gerileyeceği, ayçiçek yağı ithalatının ise %6,7 oranında azalarak 8,3 milyon ton'a gerileyeceği öngörülmektedir.

2017/2018 sezonunda ayçiçeği tohum arzının stoklardaki %13,7 artışa rağmen, ithalatta %13,2 ve üretimde beklenen %3,5'lik azalışla 50,2 milyon ton'a ineceği öngörülmektedir (Tablo 1). Ayçiçek yağı arzının ise, önceki sezona göre %3,8 oranında azalarak 27,6 milyon ton olacağı öngörülmektedir.

TÜRKİYE'DE DURUM: 2015/2016

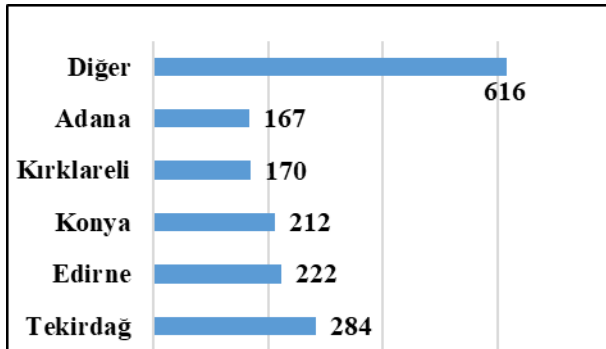
Yağlık ayçiçeği. Türkiye'de en fazla üretilen yağlı tohum olması, bitkisel yağ tüketiminde %85 civarındaki payı ve yüksek yağ içeriği (%40) nedeniyle Türkiye'nin en önemli yağlı tohum bitkisidir. Ayrıca bitkisel yağ açığını azaltabilmek için, öncelikli olarak üretiminin artırılması gereken yağlı tohumlu bitkidir.

İklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında, yağlı tohumlu bitkilerin üretimi bakımından Türkiye'de büyük bir potansiyel mevcut olmasına rağmen yeterli ekim alanı ve üretim artışı sağlanamamıştır. Ekim alanlarını etkileyen en önemli faktörlerin başında iklim koşulları ve fiyat politikaları gelmektedir.

Türkiye'de ayçiçeği üretim maliyetinin yüksek olması nedeniyle tohum fiyatlarında yüksek olmaktadır. Bu durum ise dış pazarlarda rekabeti olumsuz yönde etkilemekte ve üreticiler haksız rekabet ile karşı karşıya kalmaktadır. Aynı zamanda dünya ham yağ fiyatlarının da Türkiye ayçiçeği ham yağ fiyatlarından düşük olması üretimi etkileyen faktörlerden biridir.

Türkiye'de yağlık ayçiçeği, ağırlıklı olarak Trakya Bölgesi ve Konya'da üretilmektedir. 2015/2016 sezonu itibariyle Tekirdağ (%23), Edirne (%16), Kırklareli (%12,7) ve Konya (%8,5) yağlık ayçiçeği ekim alanının %60,3'ünü oluşturmaktadır. Aynı sezon itibariyle Türkiye yağlık ayçiçeği üretiminde de, Tekirdağ %18,9, Edirne %14,8, Konya %13,7, Kırklareli %11,4 ve Adana 11,1'lik payla ilk sıralarda yer almaktadır (Ek Tablo 30).

Şekil 7. 2016 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarı (Bin ton)

Kaynak: TÜİK

2016 yılı birim alandan elde edilen verim oranları iller açısından incelendiğinde, Konya 390 kg/da ile birinci sırada yer almaktadır. Konya'yı Aksaray, (348 kg/da), Muğla (346 kg/da) ve Gaziantep (317 kg/da) takip etmektedir. Konya'da ve şekerpancarı ekilen diğer illerde şekerpancarı ekim alanlarının

azalması sonucu yağlık ayçiçeği üretimi hızla artmıştır. Ayrıca, sulu tarım yapıldığı ve üretim alanları henüz canavar otu ile bulaşık olmadığı için birim alandan elde edilen verim Türkiye ortalamasının üzerindedir (Anonim, 2015).

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanı Arttı

Yağlı tohum üretiminde önemli üretim kapasitelerine sahip Karadeniz havzası ülkelerinde yağlı tohum ihracatının zorlaştırılıp, hamağ ihracatında düşürülen vergiler ve bu ülkelerde kurulan yüksek kırma kapasiteli tesisler nedeniyle, sözkonusu ülkeler katma değeri daha yüksek olan ham ve rafine yağ ihracatına yönelmişlerdir. Bunun sonucunda Türkiye'nin bu ülkelerden yaptığı ayçiçeği tohum ithalatında 2012/2013 sezonundan itibaren düşüş gerçekleşmiştir. Ayçiçeği tohumunda düşen ithalat miktarı ve üretim neticesinde, ayçiçeği üretici fiyatları 2015/2016 sezonunda bir önceki sezona göre %10,8 oranında artış göstermiştir. Bu durum özellikle Konya'da ayçiçeği ekimini cazip hale getirmiştir. Nitekim Konya'da 2011/2012 sezonunda 334 bin ha olan ayçiçeği ekim alanı 2013/2014 sezonunda 2 kat artış göstermiştir. Ancak, 2013/2014 sezonunda bir önceki sezona kıyasla, fiyat artışının beklenenin altında gerçekleşmesi, Konya'da üreticilerin üretimden uzaklaşmalarına neden olmuştur.

Türkiye genelinde ise, 2015/2016 sezonunda ayçiçeği ekim alanı önceki sezona göre %8,4 oranında artarak 617 bin ha'a, ulaşmıştır. Üretim miktarı bir önceki sezonla aynı miktarda 1,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği verimi ise 244 kg/da olarak gerçekleşmiştir (Ek Tablo 27). 2015/2016 sezonunda bir önceki sezona oranla en fazla üretim artışının gerçekleştiği iller sırasıyla, Hatay (%104), Yalova (%102) ve Bolu (%80)'dur (Ek Tablo 29).

2015/2016 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sırada yer alan Tekirdağ'da ekim alanı önceki sezona göre %10,8, üretim miktarı %6,3 artmıştır. Konya'da ise ayçiçeği ekim alanının %14,4 oranında artmasına karşın, olumsuz hava koşulları nedeniyle verimde gerçekleşen %14,6'lık düşüş neticesinde üretim miktarı da %2,4 oranında azalmıştır. 2015/2016 üretim sezonunda Türkiye ayçiçeği üretiminde beklenen üretim artışı gerçekleşmemiştir

Tablo 3. Türkiye Yağlık Ayçiçeği Tohumu Arzı ve Kullanımı (Bin Ton)

	2015/2016	2016/2017(Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
Ekim Alanı (000 ha)	569	617	681
Verim (kg/da)	264	243	264
Yurt İçi Tohum Üretimi	1.500	1.500	1.800
ARZ			
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	45	47	49
Yurt İçi Tohum Üretimi	1500	1.500	1.800
Üretim Kayıpları (%1,25)	19	19	23
Kullanılan üretim	1.481	1.481	1.778
İthal Tohum (a)	422	589	448
İthal Ham ve Rafine Yağın Tohum Karşılığı	1.637	1.893	2.044
Toplam Tohum İhtiyacı /a	3.541	3.963	4.270
TOPLAM ARZ	1.670	1.836	1.972
KULLANIM			
Tohum İhracatı	4,36	9,61	9,13
Tüketim (Kırma)	1.619	1.777	1.921
TOPLAM KULLANIM	1.623	1.787	1.930
Bitiş Stokları(31Ağustos)	47	49	42
Stok/Kullanım Oranı (%)	2,90	2,74	2,18

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 02.03.2018)

a/ Tohum Eşdeğeri

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal %42

2) Ayçiçeği tohumunun küspe içeriği; yerli %55, ithal %52

3) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi %94

4) İthalat ve ihracat rakamları, Ek Tablo 31'de belirtilen GTİP'ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

5) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve stok toplamı düşülerek elde edilmiştir.

6) Toplam Arz= Başlangıç Stoku+Kullanılan Üretim+İthal Tohum

7) Toplam Tohum İhtiyacı /a (Yurt içi üretim+ithal tohum+ithal ham ve rafine yağın tohum karşılığı)

8) Stok verileri USDA'dan alınmıştır (www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 02.03.2018)

Yağlık Ayçiçeği Tohum ve Yağ Arzı Azaldı

2015/2016 sezonu itibariyle Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacı 3,4 milyon ton, arzı ise 1,9 milyon tondur. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzı önceki sezona kıyasla %7,6 oranında düşmüştür. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %44'ü yurtiçi tohum üretiminden karşılanmıştır. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda yağlık ayçiçeğinde %66 dışa bağımlı olduğunu göstermektedir.

2015/2016 sezonunda gerçekleşen 1,82 milyon ton'luk tohum kullanımının tamamı kırma sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşmiştir (Tablo 3).

Ayçiçek yağı: Türkiye'de yağ üretiminin büyük bir kısmını (%88) bitkisel yağlar oluşturmaktadır. 1980'li yıllarda tarımsal sanayi sektöründe görülen gelişmelere paralel olarak gerek teknoloji, gerekse üretim miktarı açısından bitkisel yağ sanayinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Türkiye'de üretilen yağlık ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği %39 civarındadır. Bu kapsamda, 2015/2016 sezonunda üretilen 1,50 milyon ton yağlık ayçiçeğinden 578 bin ton ham yağ üretimi gerçekleşmiştir Aynı sezonda Türkiye'nin 1,4 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağı arzının sadece %32,7'si yerli üretim ile, geriye kalan kısmı ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanmıştır (Tablo 4). Söz konusu sezonda ayçiçek yağı arzı %11,9 azalarak 1,70 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de tüketimi karşılayacak yeterli üretimin olmaması nedeniyle, bitkisel yağ üretiminde giderek artan önemli miktardaki açık, ithalat yoluyla karşılanmaktadır. İthalat daha çok ham yağ ve yağlı tohum olarak yapılmaktadır. İthalatın çoğunlukla ham yağ şeklinde yapılması katma değer kaybına ve sanayinin kırma kapasitesinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Özellikle 2005-2006 yıllarında Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yabancı ortaklı yağ işleme tesislerinin kurulması ile tohumdan çok ham yağ ithalatı yapılmak zorunda kalınması da bu kayıpları arttırmaktadır.

Tablo 4. Türkiye Ayçiçek Yağı Arzı ve Kullanımı (Bin ton)

	2015/2016	2016/2017(Tahmin)	2017/2018 (Öngörü)
Tohum			
Yurtiçi Tohum Üretimi	1.500	1.500	1.800
Ürün Kayıpları (%1,25)	19	19	23
Kullanılan üretim	1481	1481	1778
İthal Edilen Tohum	422	589	448
Ham Yağ			
Yurtiçi tohum üretiminin ham yağ karşılığı	578	578	693
İthal tohumun ham yağ karşılığı	177	247	188
İthal Ham Yağ	656	753	663
Toplam Ham Yağ	1.411	1.578	1.544
ARZ			
Rafine Yağ Arzı			
Başlangıç Stokları (1 Eylül)	324	84	23
Üretim (Toplam ham yağın rafine karşılığı)	1.326	1.483	1.451
İthalat	29	39	34
TOPLAM ARZ	1.679	1.606	1.508
KULLANIM			
Ham yağ ihracatı	6	69	55
Rafine yağ İhracatı	585	629	497
Ham yağ ihracatının rafine karşılığı	6	65	52
Toplam rafine yağ ihracatı	597	763	604
Tüketim (Sıvı Yağ)	999	821	870
TOPLAM KULLANIM	1.595	1.583	1.473
Bitiş Stokları (31Ağustos)	84	23	35
Stok/Kullanım oranı (%)	5,27	1,45	2,38

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hazırlanmıştır (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

Not: 1) Ayçiçeği tohumunun ham yağ içeriği; yerli %39, ithal % 42

2) Ayçiçek ham yağının net (rafine) yağa geçiş yüzdesi % 94

3) İthalat ve ihracat rakamları, EK Tablo 31’de belirtilen GTİP’ler dahilinde TÜİK verilerinden elde edilmiştir.

4) Tüketim rakamları; Arz toplamından ihracat ve bitiş stoğu toplamı düşülerek elde edilmiştir.

5) 2015/2016 sezonu ile ilgili veriler; USDA'nın değişim öngörülleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

6) Stok rakamları USDA’dan alınmıştır (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

Tohum ve Ham Yağ İthalatı Azaldı

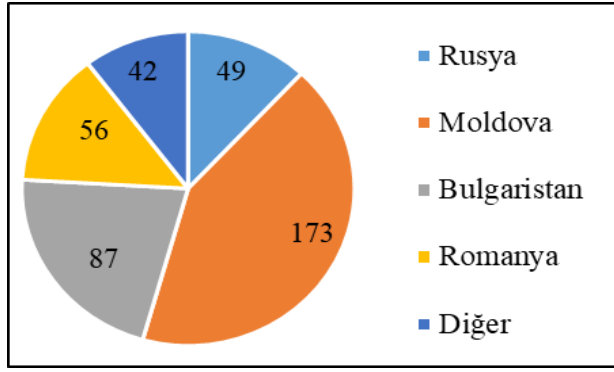
2015/2016 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatı bir önceki sezona göre %20,4 oranında azalarak 422 bin ton, ham yağ ithalatı ise %17,4 azalarak 656 bin ton olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 4). Aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına ödenen miktar bir önceki sezona göre %8,7 azalarak 1,2 milyar \$ ödeme yapılmıştır (Ek Tablo 8).

Türkiye'nin 2016 yılı itibariyle yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %42,4'ü Moldova, %21,5'i Bulgaristan, %13,8'i, Romanya ve %11,9'u olmak üzere toplam %89,6'sı bu dört ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 11).

Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır. 2016 yılı itibariyle ihracatın %78,3'ü sırasıyla Tunus ve Cezayir'e yapılmıştır (Ek Tablo 13).

Türkiye'nin 2016 yılı itibariyle ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna ve Bosna-Hersek'tir. Nitekim söz konusu yılda Türkiye, ham ayçiçeği yağı ithalatının, %75,5'ini Rusya, %20'sini Ukrayna ve %3,8'ini Bosna-Hersek olmak üzere toplam %99,3'ünü bu üç ülkeden gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 15).

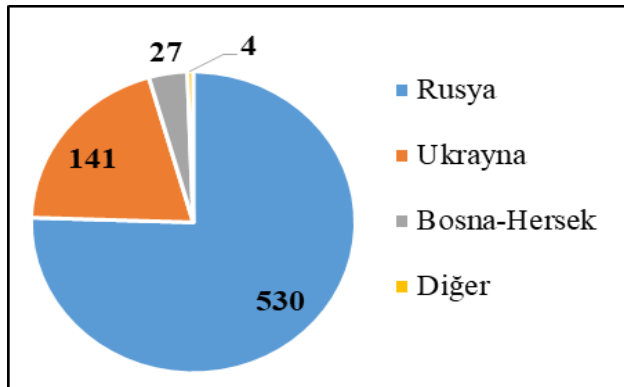
Şekil 8. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı (Bin Ton, 2016)

Kaynak: (Ek Tablo 11)

2013 yılından önce Türkiye Bosna-Hersek'ten ham yağ ve rafine yağ ithalatı yapmazken bu yıldan sonra Bosna-Hersek'ten gerçekleştirilen ham ve rafine yağ ithalatı sürekli artış göstermiştir. Nitekim 2016 yılında ham yağ ithalatı 26,5 bin ton'a, rafine yağ ithalatı ise 36,1 bin ton'a ulaşmıştır. Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2016 yılında gerçekleştirilen 36,5 bin tonluk ithalatın %98,9'u Bosna-Hersek'ten gerçekleştirmiştir (Ek Tablo 19). İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "sıfır" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının miktarı çok fazla olmasa da, piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir (Taşkaya Top ve Uçum, 2017).

Şekil 9. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı (Bin Ton, 2016)

Kaynak: (Ek Tablo 15)

2016 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatı önceki yıla oranla %9, Ukrayna'dan yaptığı ithalat ise %5 oranında azalmıştır.

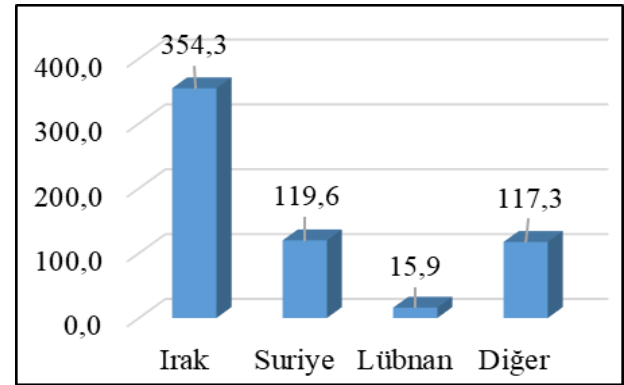
Rafine Yağ İhracatı Azaldı

Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeydedir (Ek Tablo 9).

Türkiye'de kurulu yağlı tohum kırma ve bitkisel yağ rafinasyon kapasitesi kullanılması için dahilde işleme rejimi kapsamında ayçiçeği ithalatına izin verilmesi nedeniyle rafine ayçiçek yağı ihracatı da son yıllarda önemli oranda artmakla birlikte 2016/2017 sezonunda bir önceki sezona oranla %7,6 oranında artmıştır (Tablo 4).

Türkiye rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Irak ve Suriye almaktadır. Nitekim, 2016 yılı itibariyle rafine ayçiçek yağı ihracatının %58,9'u Irak'a, %19,9'u Suriye'ye ve %2,6'sı Lübnan'a olmak üzere toplam %81,4'ü bu üç ülkeye gerçekleştirilmiştir (Ek Tablo 21).

Şekil 10. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı (Bin Ton, 2016)

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır

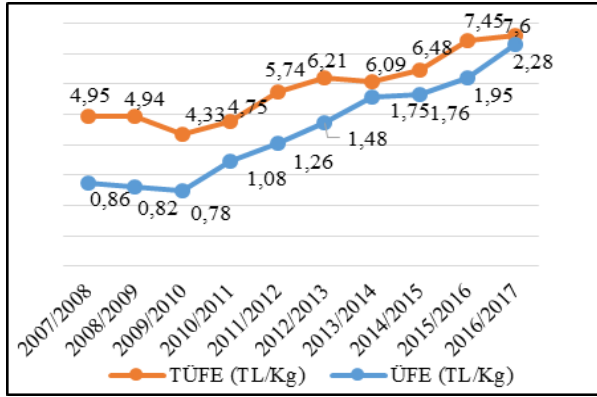
Fiyatlar

Türkiye'de özel sektörün yanı sıra, Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (Trakyabirlik) ve Konya Şeker tarafından ürün alımı gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de ayçiçeği fiyatları, Trakyabirlik tarafından belirlenen düzeylerde gerçekleşmekte, özel firmalar bu fiyatlar seviyesinde alım yapmaktadırlar.

Türkiye'nin ayçiçeğinde net ithalatçı olması nedeniyle yurtiçi ayçiçeği tohumu ve yağ fiyatları dünya fiyatlarındaki değişimlerden direkt olarak etkilenmektedir ve ithal fiyatlarının artmasıyla Türkiye yurtiçi fiyatları da artış eğilimine geçmektedir.

2015/2016 sezonu itibariyle Türkiye'de ayçiçeği tohumu üretici fiyatı bir önceki yıla oranla %10,4 artarak 1,95 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatı ise %14,9 artarak 7,45 TL/kg olarak gerçekleşmiştir (Şekil 11) (Ek Tablo 28).

Şekil 11. Türkiye’de Ayçiçeği ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (TL/kg)

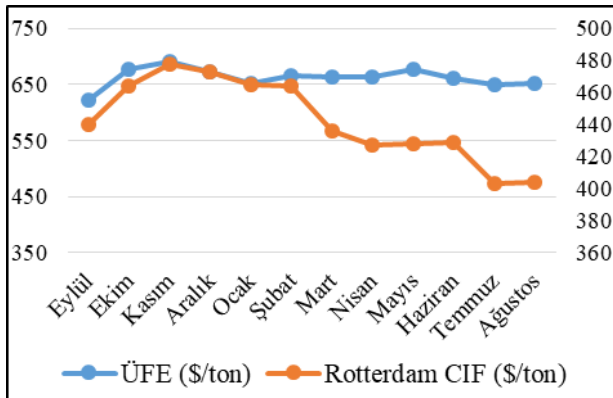

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibariyle artış eğiliminde olup 2014, 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla 6,2 TL/kg, 6,8 TL/kg ve 7,6 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2015/2016 sezonunda bir önceki sezona oranla %14,9’lük artış söz konusudur. Ayçiçek yağı arzında ithalatın payı dikkate alındığında, son dönemde yaşanan ayçiçeği yurt içi tüketici fiyat artışında Türk Lirasında kaydedilen değer kaybının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de 2015/2016 sezonunda üretici fiyatları, ürünün piyasaya girdiği Eylül ayında Dünya fiyatı 440\$/ton, Türkiye fiyatı ise 622 \$/ton olarak gerçekleşmiştir. Bütün ürünün piyasadan çekildiği düşünülen Kasım ve Aralık aylarında en yüksek seviyesine ulaşmış, yeni ürünün piyasaya girmeye hazırlandığı Temmuz-Ağustos aylarında ise en düşük seviyede gerçekleşmiştir (Şekil 12).

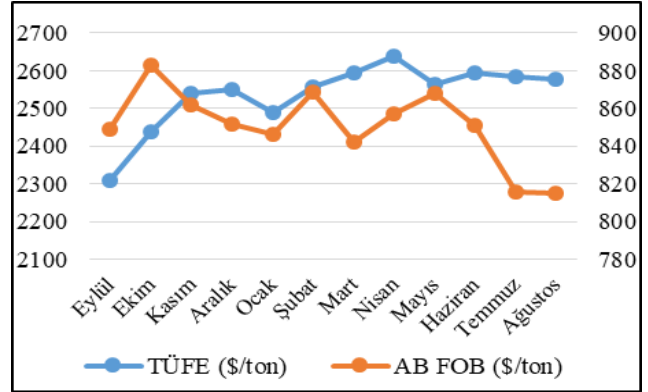
Şekil 12. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye’de Ayçiçeği Tohum Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: TÜİK, USDA

Genel olarak Türkiye’de rafine ayçiçek yağı fiyatı, dünya birim fiyatının üzerinde seyretmektedir. Türkiye’de 2015/2016 sezonu başında 2,3 \$/kg seviyesinde bulunan rafine ayçiçek yağı tüketici fiyatı Nisan ayında en yüksek seviyesine ulaşmış ve sonrasında azalış eğilimi göstermiştir. Nitekim, sözkonusu sezonda, ayçiçek yağı yurtiçi fiyatının en yüksek olduğu ay Nisan olmakla birlikte, en düşük fiyat ise, yeni ürün hasadının gerçekleştiği Eylül ayında oluşmuştur (Şekil 13).

Şekil 13. 2015/2016 Sezonu İtibariyle Dünya ve Türkiye’de Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Kaynak: TÜİK, USDA

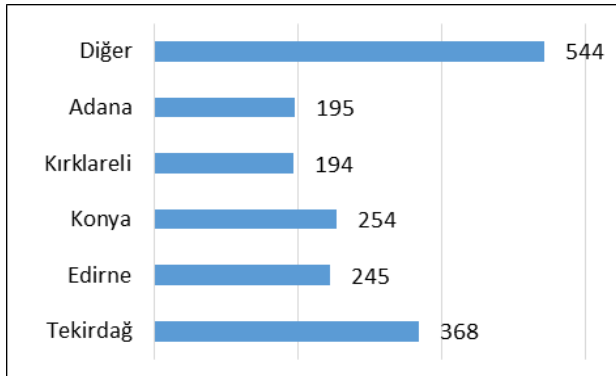
TÜRKİYE'DE TAHMİN: 2016/2017

Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanının Artacağı Tahmin Edilmektedir

Türkiye ayçiçeği ekim alanının 2016/2017 sezonunda bir önceki sezona göre %10,4 oranında artarak 681 bin ha'ya ulaşacağı, üretim miktarının ise bir önceki sezona göre %20 oranında artarak 1,8 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Aynı sezonda Türkiye'de ortalama ayçiçeği veriminin ise 264 kg/da olarak gerçekleşmesi beklenmektedir (Ek Tablo 27). 2016/2017 sezonunda bir önceki sezona oranla en fazla üretim artışının sırasıyla, Çankırı (%748), Gaziantep (%386) ve Ağrı (%273) illerinde olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 29).

2016/2017 sezonu itibariyle Tekirdağ (%23), Edirne (%14,8), Kırklareli (%11,5) ve Konya (%9,8) yağlık ayçiçeği ekim alanının %59,1'ini oluşturacağı tahmin edilmektedir. Aynı sezon itibariyle Türkiye yağlık ayçiçeği üretiminde de, Tekirdağ %20, Edirne %13,6, Konya %14,3, Kırklareli %10,8 ve Adana 10,9'luk payla ilk sıralarda yer alması beklenmektedir (Ek Tablo 30).

Şekil 14. 2017 Yılı İtibariyle İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim Miktarı (Bin ton)

Kaynak: TÜİK

2017 yılında ayçiçeği verimlerinin Konya'da 380 kg/da, Aksaray ve Muğla'da 335 kg/da, ve Osmaniye'de 314 kg/da olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 30).

2016/2017 sezonunda, Türkiye ayçiçeği üretiminde ilk sırada yer alan Tekirdağ'da ekim alanının önceki sezona göre %10,4, üretim miktarının %29,7 oranında artması, Konya'da ise ayçiçeği ekim alanının %27,2 oranında, üretim miktarında da %23,9 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Yağlık Ayçiçeği Tohum Arzının Yükselineceği, Yağ Arzının Azalacağı Tahmin Edilmektedir

2016/2017 sezonu itibariyle Türkiye'nin toplam ayçiçeği tohumu ihtiyacının 4 milyon ton, arzının ise 1,9 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu sezonda ayçiçeği tohum arzının bir önceki sezona kıyasla %9,9 oranında artması beklenmektedir. Aynı sezonda tohum ihtiyacının %37,9'unun yurtiçi tohum üretiminden karşılandığı tahmin edilmektedir. Bu durum Türkiye'nin söz konusu sezonda yağlık ayçiçeğinde %62,1 oranında dışa bağımlı olacağını göstermektedir. 2016/2017 sezonunda gerçekleşmesi beklenen 1,79 milyon ton'luk tohum kullanımının tamamının kırma sanayinde işlenmek suretiyle gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Tablo 3).

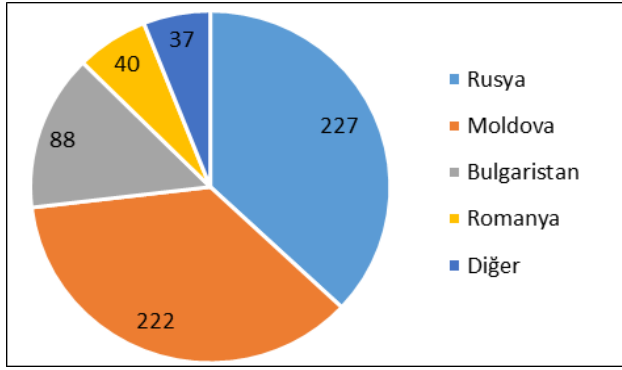
Türkiye'de, 2016/2017 sezonunda üretilmesi beklenen 1,50 milyon ton yağlık ayçiçeğinden 578 bin ton ham yağ üretileceği tahmin edilmektedir. Aynı sezonda Türkiye'nin 1,37 milyon ton olan toplam ayçiçek ham yağı arzının sadece %39,2'sinin yerli üretim ile, geriye kalan kısmının ise tohum ithalatı ve ham yağ ithalatı ile karşılanacağı tahmin edilmektedir (Tablo 4). Söz konusu sezonda ayçiçek yağı arzının %4,4 azalarak 1,60 milyon ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tohum ve Ham Yağ İthalatının Yükselineceği Tahmin Edilmektedir

2016/2017 sezonunda Türkiye yağlık ayçiçeği ithalatının bir önceki sezona göre %39,6 oranında artarak 589 bin ton'a, ham yağ ithalatının ise %14,8 oranında artışla 753 bin ton'a ulaşacağı tahmin edilmektedir (Tablo 4). Aynı sezonda tohum ve ham yağ ithalatına ödenen toplam miktarın ise bir önceki sezona göre %3,47 azalarak, 1,16 milyar \$ olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 8).

Türkiye'nin 2017 yılı itibariyle yağlık ayçiçeği tohumu ithalatının %37'sinin Rusya, %36,2'sinin Moldova, %14,4'ünün Bulgaristan, %6,5'inin Romanya ve %5,1'inin Ukrayna olmak üzere toplam %99,2'sinin bu beş ülkeden gerçekleştirileceği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 11). Türkiye'nin ayçiçeği tohumu ihracatı ise yok denecek kadar azdır. Nitekim 2016/2017 sezonunda Türkiye'nin tohum ihracatının bir önceki sezona oranla %120 oranında artarak 9,6 bin ton'a yükseldiği tahmin edilmektedir. 2017 yılı itibariyle ihracatın %83'ü sırasıyla Cezayir'e yapılmıştır (Ek Tablo 13).

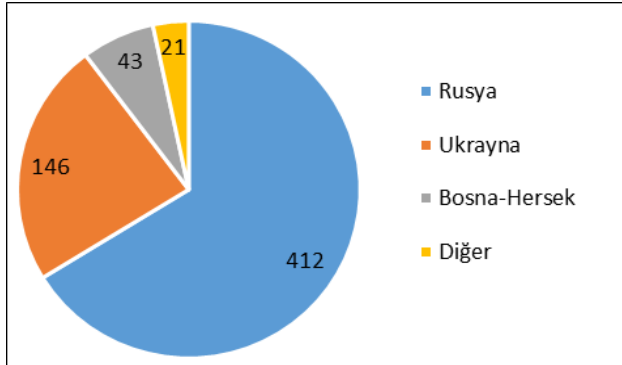
Şekil 15. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İthalat Miktarı (Bin Ton, 2017)

Kaynak: (Ek Tablo 11)

Türkiye'nin 2017 yılı itibariyle ham ayçiçek yağı ithal ettiği başlıca ülkeler; Rusya, Ukrayna ve Bosna-Hersek'tir. Nitekim söz konusu yılda Türkiye'nin, ham ayçiçeği yağı ithalatının, %66,2'sini Rusya, %23,4'ünü Ukrayna ve %6,9'unu Bosna-Hersek olmak üzere toplam %96,6'sını bu üç ülkeden gerçekleştireceği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 15).

Şekil 16. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Ham Ayçiçek Yağı İthalat Miktarı (Bin Ton, 2017)

Kaynak: (Ek Tablo 15)

Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ithalatı yok denecek kadar az olmakla birlikte, 2017 yılında gerçekleştirilen 39,3 bin tonluk ithalatın %99,2'si Bosna-Hersek'ten olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 19).

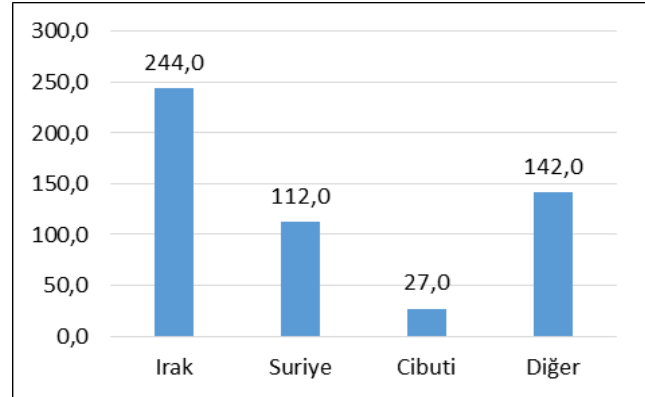
2017 yılında Türkiye'nin Rusya'dan yaptığı ham yağ ithalatının önceki yıla oranla %22 azalacağı, Ukrayna'dan yaptığı ithalatın ise %3 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Rafine Yağ İhracatının Azalacağı Tahmin Edilmektedir

Türkiye ayçiçeği ihracatının büyük bölümünü rafine ayçiçek yağı olarak gerçekleştirmektedir. Tohum ve ham yağ ihracatı ise oldukça düşük düzeydedir (Ek Tablo 9). Türkiye'de rafine ayçiçek yağı ihracatı da son yıllarda önemli oranda artmakla birlikte 2016/2017 sezonunda bir önceki sezona oranla %7,6 oranında artış tahmin edilmektedir (Tablo 4).

Türkiye'nin rafine ayçiçek yağı ihracatından en büyük payı Irak ve Suriye almaktadır. Nitekim, 2017 yılı itibariyle rafine ayçiçek yağı ihracatının %46,5'ini Irak'a, %21,3'ünü Suriye'ye ve %5,1'ini Cibuti'ye olmak üzere toplam %73'ünü bu üç ülkeye gerçekleştireceği tahmin edilmektedir. (Ek Tablo 21).

Şekil 17. Ülkeler İtibariyle Türkiye'nin Rafine Ayçiçek Yağ İhracat Miktarı (Bin Ton, 2017)

Kaynak: (Ek Tablo 21)

Fiyatlar

2016/2017 sezonu itibariyle Türkiye'de ayçiçeği tohumu üretici fiyatının bir önceki yıla oranla %16,9 artarak 2,28 TL/kg, ayçiçeği yağı tüketici fiyatının ise %8,2 artarak 8,06 TL/kg olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Ek Tablo 28).

Türkiye'de ayçiçek yağı tüketici fiyatları yıllar itibariyle artış eğiliminde olup, 2017 yılında 8,3 TL/kg olacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye'de 2016/2017 sezonunda ayçiçeği tohumu üretici fiyatlarının, Eylül ayında en düşük (2,10 TL/kg), Ağustos ayında ise en yüksek (2,28 TL/kg) seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Aynı sezonda ayçiçeği yağı tüketici fiyatlarında en düşük fiyatın (7,67 TL/kg) Eylül ayında, en yüksek fiyatın (8,28 TL/kg) ise Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖNGÖRÜ: 2017/2018

Yağlık ayçiçeği ve ayçiçek yağı üretiminin azalacağı tahmin ediliyor.

USDA tahminlerine göre; 2017/2018 sezonunda Türkiye'de yağlık ayçiçeği ekim alanlarının %8,3 üretimin ise %21,2 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TÜİK'e göre ise; 2017/2018 sezonunda ayçiçeği üretimin 1,8 milyon ton olacağı, yağlık ayçiçeği üretiminin ise önceki sezona göre %2,2 oranında azalarak 1,5 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir (Tablo 4).

2017/2018 sezonunda yağlık ayçiçeği üretiminde tahmin edilen artışa bağlı olarak yurtiçi ham ayçiçek yağı üretiminde de artış tahmin edilmektedir.

2017/2018 sezonunda Türkiye'nin toplam ayçiçek ham yağ arzının ham yağ ithalatındaki azalışa bağlı olarak %2,2 oranında azalarak 1,54 milyon ton olacağı ve bu arzın %44,9'unun yurtiçi üretimden sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatının azalacağı tahmin ediliyor.

USDA'nın değişim oranları dikkate alındığında, ayçiçeği tohum ithalatının 2017/18 sezonunda önceki sezona göre %23,9 azalarak 448 bin ton'a, ham yağ ithalatının %12 oranında azalarak 663 bin ton'a gerileyeceği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda 2017/2018 sezonunda toplam ham yağ arzının azalarak 1,54 milyon ton'a gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Ayçiçek tohumu ve rafine yağ ihracatının azalacağı tahmin ediliyor.

Türkiye ayçiçeği tohum ihracatı oldukça düşük seviyededir. 2017/2018 sezonunda %5 oranında azalarak 9,1 bin ton seviyesine düşeceği tahmin edilmektedir.

2016/2017 sezonunda 629 bin ton'a olarak gerçekleşen rafine yağ ihracatının ise, Türkiye'nin rafine yağ ihracatında ilk sırada yer alan Irak ve Suriye'de yaşanan krizin etkisiyle 2017/2018 sezonunda %21 azalarak 497 bin ton'a düşeceği tahmin edilmektedir (Tablo 4).

Türkiye'nin en büyük tohum tedarikçileri Moldova, Rusya ve Bulgaristan'dır. 2016/2017 sezonunda en büyük tedarikçi ülke Moldova iken, 2017/18 sezonunda Rusya ile yaşanan sorunların çözümlenmesinin sektöre olumlu yönde yansıtacağı ve Türkiye'nin diğer tedarikçi ülkeleri olarak Rusya'ya, Bulgaristan ve Romanya'ya yöneleceği düşünülmektedir.

2016/17 sezonunda ayçiçeği üreten üreticilerin yüksek gelir elde etmeleri ve prim destek miktarlarının artışı ile 2017/18 sezonunda ayçiçeği ekim alanları ve üretiminin artmasında olumlu etki yaptığı düşünülmektedir (Anonim 2017).

Ayçiçeği ham yağına uygulanan gümrük vergisi uygulamalarının sanayi amaçlı yağlara da uygulanması talep edilmektedir. İkili anlaşma gereği Bosna Hersek'ten ithal edilen "sıfır" gümrüklü rafine ayçiçeği yağının piyasada fiyat dengesizliği yarattığı ve tüketicinin düşük fiyatı gördüğünde menşesine veya ithal amacına dikkat etmediği dolayısıyla sektörde haksız rekabete neden olduğu ifade edilmektedir (Büyükhelvacigil, T.,2016).

Fiyatlar

Dünyada petrol fiyatlarının arttığı yıllarda yağlı tohum ve yağ fiyatları artmaktadır. Türkiye'nin net ayçiçeği ithalatçısı olması nedeniyle, Türkiye ayçiçeği fiyatları, dünya fiyatları ve petrol fiyatlarından direkt olarak etkilenmektedir.

Fiyatlara; rekolte, iklim şartları, tüketim, petrol fiyatları, parite, spekülörlerin yatırım eğilimleri, ekonomik veriler, alternatif ürün fiyatları ve devlet uygulamaları etki etmektedir.

TÜRKİYE'DE YAĞLIK AYÇİÇEĞİ POLİTİKALARI

Son yıllarda, ayçiçeği fiyatlarının buğdaya göre önemli oranda geri kaldığı, ayçiçeği ve girdi fiyatları karşılaştırıldığında birim ayçiçeği miktarı ile satın alınan girdi miktarlarında önemli düşüşler yaşandığı görülmektedir. Bu gelişmeler üreticileri ayçiçeği üretiminden vazgeçirecek noktaya getirmiştir. Türkiye'de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek, bitkisel yağ açığını giderebilmek ve üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla devlet destekleme kapsamına dahil edilmiştir (Taşkaya Top ve Uçum, 2013)

Uygulanmış Politikalar

- 1969-1994: Tarım Satış Kooperatiflerinin devlet adına **destekleme alımları**,
- 1994 yılına kadar destekleme fiyatları (**Garanti fiyat sistemi**),
- 1996-1999 yılları arasında daha önceki yıllarda devlet adına alım yapan Tarım Satış Kooperatiflerine, Devlet Fiyat İstikrar Fonu (**DFİF**) kaynaklı basit faizli kredi desteği,
- 1999-2001 **Dahilde İşleme Rejimi** kapsamında ihracat teşviği,
- 2002-2008 **DGD** destekleri,
- 2003 yılında **Alternatif Ürün Desteği**,
- Girdi Destekleri (Gübre, Mazot (2003)),
- Tarife Kontenjanı uygulamaları ile ithalat izni,
- 1999'dan itibaren prim desteği

Halen Uygulanan Politikalar:

Tarımda başlatılan yapısal reformlar ve destekleme yöntemlerindeki değişiklikler kapsamında; hem birliklerin dünya fiyatından ürün almasını sağlamak, hem de üreticiye yüksek fiyat vermek amacıyla 1999 yılı ürünü yağlık ayçiçeğinde uygulanmaya başlanan prim sistemi halen devam etmektedir.

2017 yılı ürünü için ayçiçeğine verilen mevcut destekler aşağıdaki gibidir (GTHB, 2017):

- Fark Ödemesi Desteği Birim Miktarı **40 Kr/kg**,
- Mazot ve Gübre Desteği **11 TL/da**,
- Organik tarım desteği;
 - I. Kategori üretim için; 100 TL/da,
 - II. II. Kategori üretim için; 70 TL/da
- Patates siğili hastalığı görülen (Adana, Afyonkarahisar, Aksaray, Artvin, Ankara, Bursa;

Gümüşhane, Iğdır, Kayseri, Niğde, Nevşehir, Ordu, Sivas ve Trabzon) alanlarda yağlık ayçiçeği, aspir, kanola ve soya üretimi yapan çiftçilere aldığı fark ödemesi desteğine **%50 ilave ödeme**.

Diğer yandan, Türkiye'de ayçiçeği tohumu ve ham yağ ithalatında gümrük vergisi ve gözetim fiyatı uygulamaları devam etmektedir. DTÖ ile revize müzakere dönemlerinde tüm yağlı tohumlar ve türevleri arasında dünya fiyatlarında oluşan dengenin Türkiye'deki fiyatlandırmaya yansıdığı dengeli bir gümrük vergisi skalasının oluşturulması gerek bitkisel üretimin artırılması gerekse, hammadde ve mamul pazarında sağlıklı rekabet koşullarının oluşması anlamında en temel çözüm olacaktır. Bu sağlanana kadar geçecek süreçte ikame yağlı tohumlar ve türevleri arasında dengeleri sağlayacak gözetim fiyatı uygulamalarının sürdürülmesi, taşıma ve karışım yağlar sarmalında sıkışan sektörü rahatlatarak ve bitkisel üretimin artırılması açısından da katkı sağlayacaktır (Çalen, 2016).

Ayçiçeği üreticilerinin üretim maliyetlerini düşürerek daha etkin bir üretim yapmalarına imkan verecek desteklemeler ve ayçiçeği üretimini destekleyici politikalar daha etkin bir üretim yapılmasına imkan sağlayacaktır.

EK TABLolar

Ek Tablo 1. Dünyada Başlıca Yağlı Tohumların Arzı ve Dağılımı

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018*	16/17 - 17/18 Değişim (%)	% Pay (2017/2018)
EKİM ALANI (1000 HA)							
Soya	112.629	118.448	120.428	120.302	125.809	4,58	45,47
Kanola	36.014	35.517	33.863	34.302	35.719	4,13	12,91
Pamuk Çiğiti	31.895	33.080	29.661	28.994	32.753	12,96	11,84
Yerfıstığı	26.172	24.317	24.764	25.296	25.317	0,08	9,15
Ayçiçeği	24.031	23.149	23.292	25.238	25.227	-0,04	9,12
Palm Çekirdeği	18.452	19.14	19.767	20.224	20.931	3,50	7,57
Hindistan Cevizi	10.972	10.952	10.967	10.952	10.914	-0,35	3,94
Toplam	260.165	245.463	262.742	265.308	276.670	4,28	100,00
ÜRETİM (1000 TON)							
Soya	282.749	320.017	313.767	351.323	346.919	-1,25	59,96
Kanola	71.675	71.454	69.961	71.256	73.098	2,59	12,63
Ayçiçeği	41.537	39.248	40.296	47.609	45.767	-3,87	7,91
Yerfıstığı	41.868	40.452	40.422	43.054	44.123	2,48	7,63
Pamuk Çiğidi	45.041	44.431	35.774	39.010	44.577	14,27	7,70
Palm Çekirdeği	15.935	16.559	15.963	17.304	18.592	7,44	3,21
Hindistan Cevizi	5.416	5.422	5.317	5.414	5.543	2,38	0,96
Toplam	504.221	537.583	521.500	574.970	578.619	0,63	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Soya	113.067	124.362	133.33	144.248	150.235	4,15	86,93
Kanola	15.549	14.318	14.419	15.651	16.427	4,96	9,50
Yerfıstığı	2.389	2.517	3.307	2.990	3.184	6,49	1,84
Ayçiçeği	1.624	1.559	1.865	2.124	1.836	-13,56	1,06
Pamuk Çiğidi	784	676	683	960	1.005	4,69	0,58
Hindistan Cevizi	88	97	126	128	75	-41,41	0,04
Palm Çekirdeği	64	68	56	63	67	6,35	0,04
Toplam	133.565	143.597	20.456	166.164	172.829	4,01	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya	242.833	264.860	275.308	288.543	300.097	4,00	61,56
Kanola	66.862	67.579	68.002	69.280	69.593	0,45	14,28
Ayçiçeği	36.992	35.548	36.647	43.028	42.163	-2,01	8,65
Pamuk Çiğidi	34.216	33.841	28.385	29.191	33.374	14,33	6,85
Yerfıstığı	17.697	16.773	16.815	18.193	18.267	0,41	3,75
Palm Çekirdeği	15.846	16.503	15.891	17.168	18.488	7,69	3,79
Hindistan Cevizi	5.401	5.381	5.315	5.356	5.483	2,37	1,12
Toplam	419.847	440.485	446.363	470.759	487.465	3,55	100,00
İHRACAT (1000 TON)							
Soya	112.722	126.217	132.554	147.217	151.952	3,22	86,41
Kanola	15.099	15.105	14.347	15.903	16.731	5,21	9,51
Yerfıstığı	2.901	3.300	3.530	3.634	4.039	11,14	2,30
Ayçiçeği	1.956	1.659	2.006	2.477	1.955	-21,07	1,11
Pamuk Çiğidi	941	719	690	913	1.025	12,27	0,58
Hindistan Cevizi	107	109	110	147	99	-32,65	0,06
Palm Çekirdeği	42	42	44	84	49	-41,67	0,03
Toplam	133.768	147.151	153.281	170.375	175.850	3,21	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Soya	62.410	77.734	77.924	96.135	98.135	2,08	88,87
Kanola	7.503	7.544	6.610	5.386	5.711	6,03	5,17
Yerfıstığı	3.706	3.280	2.588	2.257	2.564	13,60	2,32
Ayçiçeği	3.008	2.764	2.267	2.575	2.089	-18,87	1,89
Pamuk Çiğidi	1.779	1.680	904	1.334	1.601	20,01	1,45
Palm Çekirdeği	290	263	235	238	238	0,00	0,22
Hindistan Cevizi	115	102	84	88	90	2,27	0,08
Toplam	78.811	93.367	90.612	108.013	110.428	2,24	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 18.02.2018) *Tahmin

Ek Tablo 2. Dünyada Başlıca Bitkisel Yağların Arzı ve Dağılımı

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018*	16/17 - 17/18 Değişim (%)	% Pay (2017/2018)
ÜRETİM (1000 TON)							
Palm Yağı	59.362	61.872	58.902	64.874	69.774	7,55	35,89
Soya Yağı	45.230	49.308	51.592	53.950	55.933	3,68	28,77
Kanola Yağı	27.276	27.617	27.858	28.323	28.462	0,49	14,64
Ayçiçek Yağı	15.45	14.917	15.377	18.169	17.716	-2,49	9,11
Palm Çekirdeği Yağı	7.071	7.314	7.007	7.594	8.119	6,91	4,18
Yerfıstığı Yağı	5.724	5.427	5.442	5.895	5.918	0,39	3,04
Çiğit Yağı	5.160	5.123	4.291	4.417	5.057	14,49	2,60
Hindistan Cevizi Yağı	3.382	3.372	3.322	3.352	3.437	2,54	1,77
Toplam	153.205	174.950	173.791	186.574	194.416	4,20	100,00
İTHALAT (1000 TON)							
Palm Yağı	41.992	44.840	42.550	45.167	47.082	4,24	59,95
Soya Yağı	9.253	10.032	11.632	10.937	11.061	1,13	14,52
Ayçiçek Yağı	6.969	6.179	6.998	9.003	8.278	-8,05	11,95
Kanola Yağı	3.820	3.951	4.136	4.358	4.468	2,52	5,78
Palm Çekirdeği Yağı	2.502	3.055	2.633	2.659	2.731	2,71	3,53
Hindistan Cevizi Yağı	1.736	1.823	1.578	1.450	1.424	-1,79	1,92
Yerfıstığı Yağı	190	248	240	223	243	8,97	0,30
Çiğit Yağı	82	74	53	52	50	-3,85	0,07
Toplam	66.544	70.202	69.820	73.849	75.337	2,01	100,00
İŞLENEN (1000 TON)							
Soya Yağı	242.833	264.86	275.308	288.522	300.097	4,01	59,19
Kanola Yağı	66.862	67.579	68.002	69.280	69.593	0,45	14,21
Ayçiçek Yağı	37.046	35.602	36.701	43.082	42.217	-2,01	8,84
Çiğit Yağı	34.216	33.841	28.385	29.191	33.374	14,33	5,99
Yerfıstığı Yağı	17.697	16.773	16.815	18.193	18.267	0,41	3,73
Palm Çekirdeği Yağı	15.842	16.497	15.885	17.161	18.484	7,71	3,52
Hindistan Cevizi Yağı	5.359	5.337	5.271	5.309	5.437	2,41	1,09
Toplam	419.855	175.629	446.367	470.738	487.469	3,55	100,00
İHRACAT (1000 TON)							
Palm Yağı	43.194	47.370	43.730	48.627	50.041	2,91	60,65
Soya Yağı	9.423	11.101	11.766	11.312	11.253	-0,52	14,11
Ayçiçek Yağı	7.784	7.383	8.109	10.411	9.100	-12,59	12,99
Kanola Yağı	3.828	4.064	4.168	4.522	4.551	0,64	5,64
Palm Çekirdeği Yağı	2.881	3.229	3.015	3.037	3.176	4,58	3,79
Hindistan Cevizi Yağı	1.911	1.940	1.555	1.669	1.703	2,04	2,08
Yerfıstığı Yağı	222	260	259	228	256	12,28	0,28
Çiğit Yağı	140	140	63	72	93	29,17	0,09
Toplam	69.383	75.487	72.665	79.878	80.173	0,37	100,00
BİTİŞ STOKLARI (1000 TON)							
Palm Yağı	9.197	9.426	9.864	7.352	7.375	0,31	41,97
Kanola Yağı	4.371	5.501	5.708	5.319	4.284	-19,46	24,38
Soya Yağı	3.978	3.715	3.761	3.809	3.430	-9,95	19,52
Ayçiçek Yağı	2.104	2.532	2.175	1.384	1.311	-5,27	7,46
Palm Çekirdeği Yağı	862	957	861	584	552	-5,48	3,14
Hindistan Cevizi Yağı	488	442	321	344	296	-13,95	1,68
Çiğit Yağı	208	228	224	140	168	20,00	0,96
Yerfıstığı Yağı	208	226	140	113	155	37,17	0,88
Toplam	21.416	23.027	23.054	19.045	17.571	-7,74	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 18.02.2018) *Tahmin

Ek Tablo 3. Dünyada Ayçiçeği Tohumunun Ülkelere Göre Dağılımı (ton)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018*	% Pay (17/18)
EKİM ALANI (1000 HA)						
Rusya	6.795	6.371	6.454	7.180	7.100	28,14
Ukrayna	5.300	5.300	5.500	6.400	6.400	25,37
AB	4.617	4.289	4.170	4.150	4.370	17,32
Arjantin	1.260	1.440	1.270	1.720	1.710	6,78
Çin	923	949	1.036	1.080	1.100	4,36
Kazakistan	822	769	701	807	800	3,17
Diğer	4.314	4.031	4.161	3.901	3.747	14,85
DÜNYA	24.031	23.149	23.292	25.238	25.227	100,00
ÜRETİM						
Ukrayna	11.600	10.200	11.900	15.200	13.000	13,000
Rusya	9.842	8.374	9.173	10.858	10.362	10,500
AB	9.054	8.974	7.721	8.573	9.300	20,17
Arjantin	2.065	3.160	2.700	3.400	3.600	7,81
Çin	2.424	2.492	2.698	2.990	3.120	6,77
Türkiye	1.400	1.200	1.100	1.320	1.600	3,47
ABD	917	1.007	1.326	1.203	984	2,13
Diğer	4.235	3.841	3.678	3.755	4.146	8,99
DÜNYA	41.537	39.248	40.296	47.299	46.112	100,00
İTHALAT						
AB	319	266	622	697	500	27,23
Türkiye	581	470	396	591	450	24,51
İran	42	69	65	130	130	7,08
Rusya	35	88	121	107	50	2,72
Çin	61	45	74	105	100	5,45
ABD	65	75	72	80	91	4,96
Diğer	521	546	515	414	515	28,05
DÜNYA	1.624	1.559	1.865	2.124	1.836	100,00
İHRACAT						
Moldova	322	342	316	522	450	23,02
AB	712	518	424	353	350	17,90
Çin	173	244	286	365	300	15,35
Kazakistan	145	116	163	269	280	14,32
Arjantin	74	63	308	75	75	3,84
Sırbistan	106	77	134	150	120	6,14
Rusya	135	61	107	367	100	5,12
Ukrayna	70	45	83	191	100	5,12
ABD	120	116	99	90	84	4,30
Diğer	99	77	86	95	96	8,75
DÜNYA	1.956	1.659	2.006	2.477	1.955	100,00
YURTIÇİ TÜKETİM						
Ukrayna	11.410	10.470	11.820	14.780	13.180	28,57
Rusya	9.420	8.670	9.070	10.670	10.520	22,80
AB	8.515	8.660	8.220	8.940	9.340	20,25
Arjantin	2.252	2.800	2.834	3.284	3.556	7,71
Çin	2.368	2.300	2.405	2.330	2.330	5,05
Türkiye	1.892	1.697	1.452	1.862	2.002	4,34
Diğer	5.030	4.795	4.851	5.082	5.206	11,28
DÜNYA	40.887	39.392	40.652	46.948	46.134	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
AB	887	949	648	603	713	34,13
Arjantin	740	1,038	596	637	606	29,01
Ukrayna	449	149	168	421	161	7,71
ABD	91	108	187	267	143	6,85
Çin	100	93	174	154	139	6,65
Rusya	404	135	252	180	110	5,27
Türkiye	100	45	47	49	42	2,01
Diğer	237	1.284	195	264	175	8,38
DÜNYA	3.008	2.764	2.267	2.575	2.089	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 18.02.2018) *Tahmin

Ek Tablo 4. Dünyada Ayçiçek Yağının Ükelere Göre Dağılımı (Bin ton)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018*	% Pay (17/18)
ÜRETİM						
Ukrayna	4.759	4.429	5.031	6.351	5.590	31,55
Rusya	3.593	3.366	3.530	4.192	4.130	23,31
AB	3.196	3.232	3.042	3.338	3.507	19,80
Arjantin	934	1.153	1.142	1.353	1.465	8,27
Türkiye	774	688	587	761	818	4,62
Çin	481	466	502	556	592	3,34
Diğer	1713	1583	1543	1618	1614	11,58
DÜNYA	15.450	14.917	15.377	18.169	17.716	100,00
İTHALAT						
Hindistan	1.516	1.575	1.492	2.151	1.850	22,35
AB	1039	829	1.418	1.823	1.500	18,12
Türkiye	776	814	686	793	700	8,46
Çin	531	534	878	725	800	9,66
İran	420	236	279	570	450	5,44
Irak	389	393	375	586	550	6,64
Diğer	2.298	1.798	1.870	2.355	2.428	29,33
DÜNYA	6.969	6.179	6.998	9.003	8.278	100,00
İHRACAT						
Ukrayna	4.181	3.872	4.500	5.851	5.000	54,95
Rusya	1.800	1.456	1.540	2.178	2.000	21,98
Arjantin	343	502	606	790	750	8,24
Türkiye	584	632	583	635	500	5,49
AB	372	418	374	459	400	4,40
Sırbistan	106	109	113	130	110	1,21
Diğer	398	394	393	368	340	3,74
DÜNYA	7.784	7.383	8.109	10.411	9.100	100,00
YURTİÇİ TÜKETİM						
AB	3.720	3.670	4.230	4.560	4.660	27,20
Rusya	1.890	1.950	1.950	2.065	2.130	12,43
Hindistan	1.650	1.700	1.732	1.920	1.920	11,21
Çin	1.010	998	1.379	1.279	1.392	8,13
Türkiye	950	940	930	980	1.010	5,90
Arjantin	680	696	697	697	701	4,09
Ukrayna	550	600	590	585	590	3,44
Diğer	3.697	3.559	3.660	4.601	4.729	24,91
DÜNYA	14.147	14.113	15.168	16.687	17.132	100,00
BİTİŞ STOKLARI						
AB	329	302	158	300	247	18,32
Hindistan	343	331	260	398	235	17,43
İran	263	171	58	166	154	11,42
Ukrayna	335	249	144	165	165	12,24
Arjantin	426	49	92	130	130	9,64
Irak	73	86	81	61	61	4,53
Rusya	86	331	53	58	58	4,30
Diğer	959	895	666	308	298	22,11
DÜNYA	2.814	2.414	1.512	1.586	1.348	100,00

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 18.02.2018) *Tahmin

Ek Tablo 5. AB (28)'de Başlıca Yağlı Tohumlar (Bin ton)

	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018*
EKİLİ ALAN (000 HA)					
Kanola	6.768	6.747	6.507	6.554	6.760
Ayçiçeği	4.617	4.291	4.141	4.152	4.366
Soya	472	571	867	795	885
ÜRETİM					
Kanola	21.306	24.587	21.997	20.543	22.100
Ayçiçeği	9.054	8.974	7.721	8.573	9.300
Soya	1.211	1.832	2.320	2.379	2.500
İTHALAT					
Soya	13.293	13.914	15.120	13.379	14.000
Kanola	3.524	2.317	3.493	4.225	4.200
Ayçiçeği	319	266	622	675	500
İHRACAT					
Kanola	290	588	339	319	350
Ayçiçeği	712	518	424	353	350
Soya	57	116	144	220	200
YURTIÇİ TÜKETİM					
Kanola	24.900	26.300	25.200	25.300	25.900
Soya	14.270	16.040	16.580	16.040	16.150
Ayçiçeği	8.515	8.660	8.220	8.940	9.340
BİTİŞ STOKLARI					
Kanola	1.968	1.984	1.935	1.084	1.134
Soya	1.253	843	1.559	1.057	1.207
Ayçiçeği	887	949	648	603	713

Kaynak: www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 18.02.2018) *Tahmin

Ek Tablo 6. Dünya Ayçiçek Tohumu ve Ayçiçek Yağı Fiyatları (\$/ton)

Üretim Sezonu	Ayçiçeği Tohumu		Ayçiçek Yağı	
	ABD Çiftlik Fiyatı	Rotterdam CIF	Minneapolis FOB	AB FOB
2009/10	342	452	1.164	956
2010/11	591	661	1.899	1.404
2011/12	632	593	1.834	1.254
2012/13	546	580	1.452	1.189
2013/14	480	466	1.302	929
2014/15	506	432	1.471	850
2015/16	433	440	1.275	849
2016/17	386	408	1.181	807
Ekim	375	413	1.235	830
Kasım	362	423	1.235	830
Aralık	379	420	1.235	844
Ocak	379	416	1.235	817
Şubat	388	415	1.213	808
Mart	384	410	1.146	783
Nisan	395	400	1.124	784
Mayıs	381	403	1.113	797
Haziran	388	396	1.120	780
Temmuz	395	399	1.130	793
Ağustos	421	397	1.163	806
Eylül	384	399	1.217	810

Kaynak: www.fas.usda.gov, Oilseeds: World Markets and Trade, February, 2018 (Erişim tarihi: 20.02.2018)

Ek Tablo 7. Türkiye'nin Ayrıçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Kúspe İthalatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2008/2009													
Tohum	1.856	11.152	38.641	26.358	22.158	40.544	35.192	43.795	36.469	67.284	51.509	57.321	432.276
Ham Yağ	10.324	16.595	46.969	54.002	30.814	43.109	46.448	47.166	50.424	44.611	28.566	13.322	432.349
Rafine Yağ	10	16,6	47,0	54,0	30,8	43,1	46,4	47,2	50,4	44,6	28,6	13,3	432
Kúspe	495	11.555	29.159	39.638	52.478	42.662	41.036	25.754	31.270	18.574	7.679	11.244	311.545
2009/2010													
Tohum	40.154	33.873	17.948	21.800	1.237	112.415	146.821	102.968	113.050	104.423	42.084	5.216	741.989
Ham Yağ	5.153	5.089	3.835	5.043	17.694	7.939	12.048	21.897	47.158	16.117	20.824	21.641	184.436
Rafine Yağ	24,43	0,0	0,9	1,9	2,3	0,0	2,8	0,9	15,8	0,9	0,0	1,8	52
Kúspe	5.177	6.100	11.889	68.424	53.637	58.359	27.290	51.492	46.967	56.597	26.414	19.671	432.019
2010/2011													
Tohum	2.019	1.863	6.885	9.032	7.006	148.007	152.178	76.312	114.305	135.424	48.730	11.257	713.017
Ham Yağ	14.327	16.318	7.851	20.684	30.372	12.172	35.667	39.840	66.803	59.041	43.920	54.207	401.202
Rafine Yağ	0,02	0,0	0,9	4,6	14,9	30,4	0,0	32,0	0,0	14,8	2,1	24,4	124,1
Kúspe	0	6.872	47.309	85.280	53.628	53.883	49.946	51.468	48.459	52.030	23.444	27.522	499.842
2011/2012													
Tohum	14.711	47.298	53.145	102.096	137.936	62.631	57.156	70.461	146.788	103.133	40.718	11.321	847.394
Ham Yağ	15.661	22.406	40.928	48.841	77.669	35.321	70.161	60.002	93.212	84.430	57.809	44.644	651.085
Rafine Yağ	16,60	0,0	0,1	3,2	0,0	0,9	23,9	24,9	1,1	2,8	5,7	3,7	82,9
Kúspe	21.969	44.441	60.338	81.404	81.591	63.087	39.484	72.286	118.890	86.559	49.882	19.090	739.021
2012/2013													
Tohum	33.913	18.230	42.615	54.746	41.953	71.024	87.780	47.783	83.573	100.079	56.511	5.095	643.302
Ham Yağ	44.986	38.144	73.356	63.143	55.986	41.947	29.217	65.366	76.245	44.845	73.724	44.139	651.096
Rafine Yağ	163,7	298,5	3,9	43,9	15,9	361,0	550,9	817,7	1.026,2	325,8	2.012,4	559,3	6.179
Kúspe	18.807	51.450	48.941	78.166	40.461	61.088	31.627	33.550	30.447	17.766	16.846	3.303	432.450
2013/2014													
Tohum	24.702	25.460	59.593	116.858	57.028	42.687	49.104	67.064	65.282	55.118	42.152	2.618	607.668
Ham Yağ	43.458	44.042	46.061	60.819	74.971	63.991	68.290	78.550	95.855	89.887	66.908	32.693	765.528
Rafine Yağ	17	4,7	15,6	501,1	987,8	499,5	493,9	1.014	1.945	1.794	1.171	2.194	10.637
Kúspe	16.130	47.519	96.040	67.275	82.439	68.639	59.518	69.916	87.066	60.646	70.514	31.528	757.229
2014/2015													
Tohum	26.820	70.335	55.422	57.764	29.926	34.602	48.209	64.527	59.798	53.166	25.603	4.326	530.499
Ham Yağ	38.450	62.414	58.540	81.851	87.960	80.752	80.250	60.398	59.642	101.236	57.130	24.896	793.519
Rafine Yağ	1.368	1.316	1.513	2469,06	991,9	1.011	3.129	1.255	3.950	3.071	1,3	2,5	20.079
Kúspe	22.817	56.315	73.276	90.119	64.694	73.313	87.632	96.483	65.150	72.537	40.191	30.806	773.334
2015/2016													
Tohum	4.528	33.505	17.380	22.857	9.708	25.862	53.978	53.625	83.239	66.830	18.805	31.854	422.168
Ham Yağ	14.632	38.717	70.494	101.121	63.942	76.670	55.914	39.237	73.134	57.650	36.933	28.019	656.463
Rafine Yağ	443	2.142	2.430	2.517	3.122	1.875	3.303	624,4	1.443	4.490	2.734	4.252	29.377
Kúspe	15.319	67.129	85.535	100.887	67.988	82.429	98.169	77.761	48.997	74.812	31.579	50.447	801.052
2016/2017													
Tohum	2.011	23.701	12.616	24.773	28.995	37.298	155.767	70.090	83.442	78.146	65.600	6.325	588.764
Ham Yağ	33.441	58.105	96.911	81.973	71.571	53.723	74.666	66.379	77.793	66.624	43.633	28.416	753.234
Rafine Yağ	2.224	3.721	4.925	3.770	2.581	4.284	3.983	2.348	5.171	3.089	2.451	765,1	39.312
Kúspe	29.097	62.665	94.601	63.125	145.015	108.105	145.749	73.653	92.167	63.876	53.046	26.492	957.592
2017/2018													
Tohum	3.921	12.137	31.146	41.555	65.168	-	-	-	-	-	-	-	153.928
Ham Yağ	11.984	24.129	69.422	33.119	36.240	-	-	-	-	-	-	-	174.895
Rafine Yağ	2.432	3.461	5.355	3.339	2.704	-	-	-	-	-	-	-	17.291
Kúspe	35.464	77.139	64.452	79.978	159.773	-	-	-	-	-	-	-	416.807

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.02.2018)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayrıçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 8. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İthalatı (000 \$)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2008/2009													
Tohum	803,8	6.457	22.427	16.345	15.857	23.546	17.564	23.525	14.965	28.258	21.525	26.177	217.451
Ham Yağ	13.214	26.614	75.767	84.503	46.046	71.335	70.778	70.827	83.103	62.973	29.334	13.444	647.937
Rafine Yağ	0	52,3	7,2	52,4	8,5	3,4	3,5	7,3	0,2	17,1	40,2	3,2	195,3
Küspe	130	1.990	4.880	4.135	5.043	4.241	4.112	3.349	5.009	2.952	1.343	1.971	39.155
2009/2010													
Tohum	20.489	17.799	9.423	11.069	625	58.833	77.348	54.143	59.521	55.100	22.196	2.765	389.310
Ham Yağ	5.593	4.713	4.322	5.749	21.805	9.007	14.350	26.565	57.601	18.450	24.926	25.433	218.514
Rafine Yağ	51,3	0,2	3,2	6,9	5,1	0,0	7,4	3,4	29,8	3,0	0,0	5,6	115,9
Küspe	742,3	974,5	2.353	14.425	12.746	13.060	6.598	11.941	11.549	13.420	6.149	4.027	97.984
2010/2011													
Tohum	1.041	955,1	3.498	4.472	4.513	99.583	103.496	51.644	76.318	92.457	33.566	7.568	479.112
Ham Yağ	17.307	20.373	9.832	25.817	39.591	16.781	48.879	55.155	90.067	79.716	60.565	74.573	538.655
Rafine Yağ	0,2	0,0	3,0	13,6	48,0	71,3	0,0	95,0	0,0	50,6	6,6	90,6	379,0
Küspe	0	1.747	12.799	24.071	15.070	14.730	13.754	14.016	12.310	13.079	5.868	6.859	134.305
2011/2012													
Tohum	8.566	25.680	28.483	54.497	73.741	33.633	31.271	39.529	86.331	62.456	24.612	5.706	474.506
Ham Yağ	21.458	29.151	51.791	61.337	97.489	44.221	90.091	80.970	126.227	113.767	77.779	60.395	854.675
Rafine Yağ	55,0	0,0	0,2	11,7	0,0	3,0	71,7	73,2	4,8	9,8	18,0	10,7	258,1
Küspe	5.404	10.115	13.705	16.945	16.696	12.990	7.776	14.754	24.739	21.512	12.299	5.029	161.963
2012/2013													
Tohum	22.139	12.423	27.171	34.507	27.683	46.233	57.779	31.314	52.311	62.009	35.505	3.399	412.473
Ham Yağ	60.707	51.350	99.401	84.899	76.978	59.497	42.988	94.786	110.480	64.783	106.512	64.172	916.555
Rafine Yağ	335,6	552,8	13,4	74,4	48,0	673,7	903,1	1.381	1.674	540,3	3.239	944,0	10.380
Küspe	5.100	17.801	17.903	28.474	13.989	22.262	11.261	10.837	9.696	5.702	5.692	1.198	149.914
2013/2014													
Tohum	16.735	17.067	40.283	78.567	38.671	27.550	33.326	45.309	43.492	37.372	28.404	1.578	408.353
Ham Yağ	64.470	65.330	67.818	90.306	111.482	94.505	99.395	112.947	138.754	130.196	97.938	47.613	1.120.755
Rafine Yağ	50,4	16,0	44,2	704,1	1.337	652,5	638,3	1.389	2.621	2.431	1.553	2.787	14.224
Küspe	4.669	12.234	25.236	18.760	22.501	18.986	16.544	20.016	26.226	18.656	21.230	9.305	214.364
2014/2015													
Tohum	19.973	55.245	44.299	42.575	24.115	24.393	32.332	42.066	37.827	34.280	16.804	2.937	376.848
Ham Yağ	53.919	90.064	84.974	116.206	115.995	108.849	103.563	79.490	84.040	145.978	80.968	36.179	1.100.226
Rafine Yağ	1.610	1.503	1.847	3146,31	1.240	1.255	3.725	1.377	4.651	3.776	3,7	5,9	24.140
Küspe	6.167	14.381	18.326	22.270	16.512	18.895	22.762	23.815	15.612	18.135	10.542	8.038	195.454
2015/2016													
Tohum	3.067	21.719	11.340	15.423	6.343	16.891	35.186	34.556	53.709	43.814	12.771	20.611	275.431
Ham Yağ	19.249	56.918	100.877	143.414	89.132	109.020	80.550	54.023	98.809	79.562	51.420	41.785	924.758
Rafine Yağ	596,7	2.604	3.176	3.304	4.057	2.487	4.275	844,8	1.903	5.752	3.454	5.218	37.672
Küspe	4.239	16.779	21.111	23.954	14.638	17.059	19.369	15.383	10.093	18.963	8.406	12.476	182.471
2016/2017													
Tohum	1.493	18.183	9.716	15.095	16.090	18.865	77.956	35.140	41.938	39.207	34.129	3.325	311.136
Ham Yağ	43.296	82.382	132.933	107.433	71.508	50.923	72.943	65.105	77.535	66.862	46.612	27.198	844.730
Rafine Yağ	2.828	4.383	5.709	4.303	3.017	5.008	4.626	2.733	6.048	3.629	2.850	948	46.083
Küspe	6.749	13.376	19.674	12.815	29.073	21.311	23.399	14.153	17.657	12.169	10.200	5.028	185.604
2017/2018													
Tohum	2.291	7.124	15.842	17.840	27.461	-	-	-	-	-	-	-	70.558
Ham Yağ	12.522	24.897	67.767	30.789	35.360	-	-	-	-	-	-	-	171.335
Rafine Yağ	2.852	4.401	6.566	3.769	3.091	-	-	-	-	-	-	-	20.679
Küspe	6.886	14.465	11.951	14.706	29.806	-	-	-	-	-	-	-	77.813

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.02.2018)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayçiçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ayrıçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Kúspe İhracatı (Ton)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2008/2009													
Tohum	2	9	253	128	1	3	9	13	28	23	1	1	470
Ham Yağ	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	28	0	31
Rafine Yağ	25.959	32.509	49.596	36.527	35.959	36.283	29.512	31.488	24.049	17.258	13.009	14.350	346.501
Kúspe	0	24	24	0	0	1.098	4.720	0	0	0	0	0	5.866
2009/2010													
Tohum	16,9	22,8	153,0	53,8	82,1	7,3	16,6	88,9	73,0	72,8	146,8	100,1	834
Ham Yağ	1,0	75,9	75,0	50,0	13,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,5	217
Rafine Yağ	12.349	11.761	7.726	8.200	7.798	8.572	8.864	8.590	7.897	8.293	12.084	20.303	122.438
Kúspe	1.700	170	0	0	0	0	0	0	0	0	2.892	0	4.762
2010/2011													
Tohum	103,5	106,9	7,5	9,9	104,4	60,0	26,4	144,7	9,3	38,7	28,4	15,0	655
Ham Yağ	0,0	0,9	0,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	13,4	0,0	15
Rafine Yağ	14.826	13.152	10.740	22.125	14.990	18.177	32.271	30.007	45.797	46.509	35.138	38.826	322.556
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5,0	5
2011/2012													
Tohum	7,1	168,4	198,8	172,4	220,5	280,9	436,4	301,9	314,5	163,9	167,5	114,4	2.547
Ham Yağ	9,6	100,0	310,4	13,2	22,0	222,7	89,1	0,5	0,1	0,0	0,6	0,6	769
Rafine Yağ	34.664	34.276	31.459	44.828	41.538	49.398	44.039	51.560	54.608	46.891	47.574	49.811	530.645
Kúspe	0,1	50	315	0	0	0	1.716	0	0	0	0	0	2.082
2012/2013													
Tohum	142,3	128,4	181,7	64,9	87,6	97,2	71,4	66,6	181,2	168,1	245,1	171,3	1.606
Ham Yağ	5,2	0,6	0,0	0,7	0,6	0,1	7,4	0,1	0,8	0,1	1,8	0,0	17
Rafine Yağ	44.090	43.505	53.035	35.493	34.879	19.486	23.414	39.612	59.626	55.388	62.368	59.846	530.743
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	998,1	998
2013/2014													
Tohum	82,0	190,1	129,4	103,2	134,3	155,9	119,4	84,1	101,7	87,8	64,6	169,1	1.422
Ham Yağ	3,8	1,8	5,0	1,3	0,0	12,3	56,3	79,9	1,8	4,4	0,6	3,3	170,5
Rafine Yağ	45.831	48.890	57.470	62.323	56.560	39.858	59.657	69.098	60.752	65.899	56.663	55.037	678.038
Kúspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	63	0	0	63
2014/2015													
Tohum	48,4	48,6	26,2	46,3	288,8	367,6	339,0	151,5	197,2	74,1	131,4	149,9	1.869
Ham Yağ	1,4	0,4	2,3	0,0	0,0	24,7	3,5	0,4	1,2	0,2	0,6	0,0	34,7
Rafine Yağ	46.075	51.164	58.421	64.560	80.978	62.157	54.206	37.605	49.606	57.321	35.403	38.071	635.567
Kúspe	50	100	100	75	0	0	0	0	53	0	6.553	0	6.932
2015/2016													
Tohum	287,4	237,7	257,7	36,1	382,2	442,2	840,0	426,1	384,2	291,4	175,8	601,6	4.362,4
Ham Yağ	0,3	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	2,7	0,3	0,0	0,1	6,0
Rafine Yağ	34.204	46.866	68.184	55.755	47.587	54.907	47.203	40.375	43.862	52.594	43.883	49.329	584.746
Kúspe	50,6	50,0	0	99,9	0	0	100,0	0	359,6	3.164	0	50,0	3.874
2016/2017													
Tohum	568,2	1.058	924,6	416,4	753,9	662,1	959,7	1.249	300,8	432,6	918,1	1.368	9.611
Ham Yağ	0,2	0,1	0,1	1,5	-	0,6	28,9	0,7	0,1	30,0	0,3	6,7	69
Rafine Yağ	40.289	63.533	66.200	51.590	47.063	59.296	69.942	48.864	57.553	53.757	32.537	38.402	629.028
Kúspe	212,7	1.261,0	1.315,0	140,0	113,2	25,9	74,3	50,0	95,7	-	-	-	3.288
2017/2018													
Tohum	1.580	2.225	2.368	3.036	636,5	-	-	-	-	-	-	-	9.845
Ham Yağ	0,7	1,2	1,4	4,5	3,4	-	-	-	-	-	-	-	11
Rafine Yağ	29.488	31.491	27.254	28.941	26.697	-	-	-	-	-	-	-	143.871
Kúspe	-	51,7	54,4	76,1	178,5	-	-	-	-	-	-	-	361

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.02.2018)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayrıçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu, Ham Yağ, Rafine Yağ ve Küspe İhracatı (000 S)

	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	TOPLAM
2008/2009													
Tohum	3	15	137	104	4	6	27	31	28	47	4	4	409
Ham Yağ	1	7	0	0	0	3	0	0	0	0	29	0	40
Rafine Yağ	47.684	52.358	72.253	49.448	44.061	43.900	32.998	33.123	27.256	19.478	15.104	15.899	453.563
Küspe	0	3	3	0	0	144	600	0	0	0	0	0	750
2009/2010													
Tohum	37	30	156	80	127	18	34	96	56	43	116	66	858
Ham Yağ	2,8	66,6	65,3	45,0	26,8	0,0	0,0	0,0	1,5	1,0	0,0	1,3	210
Rafine Yağ	13.792	12.946	9.079	9.851	9.150	10.065	10.572	10.441	9.420	10.228	14.902	26.026	146.473
Küspe	150	150	0	0	0	0	0	0	0	0	457	0	756
2010/2011													
Tohum	72	80	14	15	57	47	23	145	26	37	56	25	597
Ham Yağ	0,0	1,9	0,4	0,0	0,0	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	25,4	0,0	31
Rafine Yağ	19.991	19.212	16.783	37.575	26.074	32.581	57.978	53.572	82.014	82.833	62.610	69.510	560.733
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,0	2
2011/2012													
Tohum	9	113	194	150	306	356	541	448	457	231	282	164	3.249
Ham Yağ	18,4	110,0	349,1	26,8	41,3	271,1	109,5	2,5	0,3	0,0	1,4	3,1	933
Rafine Yağ	60.468	54.233	48.841	69.290	63.193	76.574	68.032	80.911	86.278	75.279	76.259	80.378	839.736
Küspe	0,3	12	65	0	0	0	321	0	0	0	0	0	398
2012/2013													
Tohum	177	203	278	108	193	184	126	103	342	280	373	277	2.643
Ham Yağ	11,8	1,3	0,0	2,0	1,1	0,3	12,2	0,1	1,6	0,1	3,2	0,0	34
Rafine Yağ	70.707	70.218	85.408	55.892	53.671	29.685	35.692	61.322	92.231	85.619	94.859	89.042	824.346
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	236	236
2013/2014													
Tohum	157	428	223	206	285	304	221	159	180	195	118	259	2.733
Ham Yağ	8	3	8	2	0	23	54	73	3	8	1	6	191
Rafine Yağ	61.047	62.207	72.348	78.096	70.143	47.749	70.703	83.471	73.349	81.299	68.452	65.424	834.287
Küspe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	0	0	15
2014/2015													
Tohum	106,7	107,9	46,4	85,7	294,1	567,2	325,8	240,6	225,7	143,8	248,8	271,6	2.664
Ham Yağ	2,0	0,8	3,4	0,0	0,0	20,5	4,8	0,7	2,0	0,4	1,1	0,0	35,7
Rafine Yağ	53.458	58.775	66.169	73.652	92.014	70.456	59.433	40.940	53.684	63.135	39.211	41.811	712.738
Küspe	15	24	31	24	0	0	0	0	17	0	1.651	0	1.762
2015/2016													
Tohum	495,9	393,7	421,4	64,6	621,9	708,6	1.284,8	688,9	613,1	488,4	265,6	913,1	6.960
Ham Yağ	0,7	1,2	0,5	0,0	0,0	0,0	2,5	0,4	4,8	0,5	0,0	0,2	10,9
Rafine Yağ	37.765	49.867	74.238	60.309	51.487	58.846	50.929	43.175	46.578	55.100	46.959	52.018	627.273
Küspe	15,9	11,5	20,0	28,2	0	0	24,0	0	85,7	1.158	0	15,8	1.359
2016/2017													
Tohum	1.083	2.081	1.704	587,7	1.281	937,0	1.437	1.657	460,9	688,3	1.421	2.045	15.382
Ham Yağ	0,3	0,1	0,2	2,6	0	1,9	36,8	1,7	0,3	47,7	0,4	8,9	100,8
Rafine Yağ	42.302	67.157	69.796	53.966	49.614	63.353	72.689	50.430	57.760	54.162	32.848	38.969	653.046
Küspe	61,3	300,3	19,5	263,3	61,3	30,3	4,6	18,9	0,0	12,5	23,0	0	794,9
2017/2018													
Tohum	2.361	3.511	3.604	4.813	790,9	-	-	-	-	-	-	-	15.079
Ham Yağ	1,3	3,8	2,4	8,2	4,7	-	-	-	-	-	-	-	20,4
Rafine Yağ	29.937	31.976	28.225	30.094	27.488	-	-	-	-	-	-	-	147.720
Küspe	0,0	22,2	15,7	17,4	55,6	-	-	-	-	-	-	-	110,9

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.02.2018)

Not: 2009/2010 sezonundan itibaren tohum verilerine "Ayçiçeği tohumunun unu ve kaba unları" eklenmiştir.

Ek Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Rusya Federasyonu	31.594	52.874	17.997	48.555	227.364
Moldova	201.135	203.059	217.233	172.754	222.243
Bulgaristan	232.499	145.308	127.750	87.416	88.433
Romanya	188.929	169.119	34.182	55.998	39.773
Ukrayna	57.746	17.939	1.265	4.797	31.455
Bosna-Hersek	0	0	0	0	4.799
Çin	0	0	0	0	314
Kazakistan	22	749	0	0	22
Diğer	8.486	2.349	0	37.479	22
TOPLAM	720.411	591.396	398.426	406.999	614.424

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 12. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Tohumu İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Rusya Federasyonu	20.690	35.562	12.262	32.129	112.858
Moldova	130.422	137.369	142.060	109.104	111.711
Bulgaristan	151.811	103.179	88.261	62.588	45.381
Romanya	122.839	127.360	22.730	36.425	19.810
Ukrayna	37.486	12.100	991	3.019	16.379
Bosna-Hersek	0	0	0	0	3.167
Çin	0	0	0	0	397
Kazakistan	17	511	0	0	33
Diğer	5.619	1.714	0	24.141	12
TOPLAM	468.884	417.794	266.304	267.407	309.747

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 13. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Cezayir	0	0	0	2.499	13.141
Tunus	40	0	960	2.598	1.154
Hollanda	0	0	0	250	749
Rusya Federasyonu	20	100	0	0	246
Polonya	46	0	481	660	176
Almanya	74	69	62	140	66
Suriye	125	17	77	10	54
Azerbaycan	25	68	51	50	53
Makedonya	0	0	0	0	47
Kanada	0	0	0	1	36
Irak	1.002	78	345	74	23
Bulgaristan	14	0	470	120	22
ABD	0	0	0	0	17
Avustralya	0	0	0	3	17
BAE	8	18	29	8	12
Mersin Serbest Bölgesi	81	0	0	1	10
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2	2	12	2	9
Suudi Arabistan	2	4	7	10	8
Diğer	154	729	26	85	13
Toplam	1.594	1.087	2.518	6.510	15.853

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 14. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Tohumu İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016*	2017*
Cezayir	0	0	0	3.903	21.013
Tunus	73	0	1.542	4.842	1.086
Hollanda	0	0	0	298	813
Rusya Federasyonu	45	141	1	0	400
Polonya	111	0	796	1.026	292
Almanya	160	212	193	335	175
Azerbaycan	65	155	87	62	78
Avustralya	0	0	0	12	64
Irak	1.714	1.390	438	143	49
Kanada	0	0	0	1	43
Bulgaristan	19	0	376	228	41
Makedonya	0	0	0	0	34
Suriye	118	32	114	12	25
BAE	19	41	58	14	24
ABD	0	0	0	0	20
Suudi Arabistan	6	10	12	18	18
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	5	6	28	4	14
İran	0	13	5	12	5
Diğer	554	67	43	129	21
TOPLAM	2.890	2.067	3.693	11.040	24.215

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 15. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016*	2017*
Rusya Federasyonu	377.200	601.073	584.814	529.636	411.563
Ukrayna	244.186	170.509	147.691	140.781	145.642
Bosna-Hersek	4.463	15.027	27.552	26.479	42.863
İsviçre	0	0	0	2.096	0
Bulgaristan	0	13.521	4.919	2.189	16.008
BAE	0	0	0	747	0
Romanya	0	12.269	12.249	0	5.382
Arjantin	0	0	0	0	0
Diğer	0	0	2	0	0
TOPLAM	625.849	812.401	777.228	701.928	621.458

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 16. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Ham Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Rusya Federasyonu	548.184	874.939	795.625	725.972	398.045
Ukrayna	353.120	243.233	215.780	198.447	146.870
Bosna-Hersek	6.819	22.575	40.713	39.498	46.487
İsviçre	0	0	0	3.150	0
Bulgaristan	0	18.833	6.220	2.148	17.339
BAE	0	0	0	1.128	0
Romanya	0	18.414	17.180	0	5.921
Arjantin	0	0	0	0	0
Diğer	0	0	4	0	0
TOPLAM	908.122	1.177.994	1.075.521	970.343	614.662

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 17. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçek Ham Yağ İhracatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Suriye	0	0	0	0	30,00
Trabzon Serbest Bölgesi	0	0	0	0	27,50
Gürcistan	16,36	14,64	2,37	0	10,63
İran	0	0,37	0	0,10	2,50
Azerbaycan	0	0	0	0	1,60
Rusya Federasyonu	0	0,19	1,50	2,75	1,33
Mali	0	0	0	0	0,66
Moritanya	0	0,49	0	0,18	0,33
Afganistan	5,65	0,58	0,25	1,32	0,28
Cibuti	0	0	0	0	0,19
Venezuela	0	0	0	0	0,10
Diğer	0,862	146,378	27,811	2,177	0
TOPLAM	22,88	162,64	31,92	6,53	75,12

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 18. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçek Ham Yağ İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Suriye	0	0	0	30,00	47,69
Trabzon Serbest Bölgesi	0	0	0	27,50	34,46
Gürcistan	29,36	24,02	3,65	0	17,11
İran	0	0,7	0	0,29	3,17
Azerbaycan	0	0	0	0	3,26
Rusya Federasyonu	0	0,35	2,74	3,75	3,15
Mali	0	0	0	0,66	2,71
Moritanya	0	0,99	0	0,31	0,54
Afganistan	8,85	1,09	0,55	0,71	0,61
Cibuti	0	0	0	0,19	0,34
Venezuela	0	0	0	0,10	0,13
Diğer	1,603	148,666	24,967	3,83	0
TOPLAM	39,81	175,82	31,90	67,34	113,17

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 19. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçek Rafine Yağı İthalatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Bosna-Hersek	6.072	16.573	20.734	36.065	38.933
İsveç	100	101	132	30	128
Çin	0	0	0	48	62
Fransa	7	12	6	9	50
Belçika	6	42	13	16	36
Diğer	23	38	60	315	50
TOPLAM	6.207	16.766	20.945	36.483	39.259

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 20. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçek Rafine Yağı İthalatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Bosna-Hersek	9.792	20.887	25.166	44.708	45.683
İsveç	294	319	362	77	313
Çin	0	0	0	56	72
Fransa	26	33	16	27	135
Belçika	18	133	36	49	98
Diğer	89	143	134	297	147
TOPLAM	10.218	21.516	25.715	45.215	46.448

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 21. Ülkelere Göre Ayçiçek Rafine Yağı İhracat Miktarı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Irak	396.576	434.602	393.094	354.257	244.351
Suriye	85.384	140.672	119.021	119.608	112.177
Cibuti	490	1.280	7.937	10.063	27.186
Lübnan	21.135	24.042	19.837	15.912	12.013
Yemen	4.151	9.511	5.752	5.914	10.600
İsrail	7.839	4.885	7.241	5.994	10.157
Libya	0	302	2.446	9.425	9.627
Somali	238	924	3.622	6.186	9.578
Katar	718	1.490	1.340	1.960	9.352
Senegal	197	453	360	675	7.516
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	4.448	5.825	4.790	5.514	6.021
Tayland	6.028	8.532	4.615	9.593	6.007
Etiyopya	2.403	1.356	4.162	2.455	4.638
BAE	1.720	3.334	3.187	4.370	4.114
Filistin	2.194	3.553	1.976	2.328	3.780
Suudi Arabistan	1.247	2.619	1.984	2.450	3.348
Singapur	1.484	569	861	1.979	3.320
Myanmar	934	1.918	2.872	3.240	2.809
ABD	623	817	1.216	1.591	2.376
Çin	1.577	3.526	3.442	2.573	2.335
Afganistan	4.238	3.932	3.969	3.534	2.258
Togo	100	402	869	978	2.115
Tanzanya	673	648	753	1.321	1.988
Kuveyt	567	958	952	2.130	1.689
Umman	648	327	320	873	1.550
Güney Kore	546	927	624	1.170	1.468
Gabon	10	139	563	352	1.333
Seyşeller	539	788	978	879	1.299
Endonezya	331	1.099	1.420	1.521	1.162
Bahreyn	650	827	832	884	1.133
Diğer	21.446	23.487	19.130	21.622	17.289
TOPLAM	561.545	569.133	683.744	620.164	483.648

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 22. Ülkelere Göre Ayrıçek Rafine Yağı İhracat Değeri (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Irak	516.446	430.764	370.876	246.751	295.803
Suriye	163.947	129.394	125.474	113.067	105.325
Cibuti	1.570	8.912	10.844	27.922	13.852
Libya	358	2.784	10.625	12.487	8.321
Lübnan	28.603	21.703	17.279	12.486	8.073
Yemen	11.690	6.481	6.459	11.101	7.050
Katar	1.932	1.608	2.283	10.527	5.336
İsrail	5.936	7.805	6.361	10.406	5.185
Somali	1.163	4.093	6.686	9.845	5.453
Senegal	564	431	742	7.694	4.805
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	7.232	5.436	6.753	6.347	4.199
Tayland	10.004	4.778	9.633	5.742	3.183
Etiyopya	1.742	5.001	2.882	4.990	3.225
BAE	4.307	3.806	4.893	4.371	2.941
Singapur	751	980	2.355	3.772	2.494
Filistin	4.030	2.256	2.584	3.743	2.536
Suudi Arabistan	3.280	2.351	2.826	3.661	2.155
Myanmar	2.496	3.504	3.722	2.956	2.127
ABD	1.190	1.592	2.072	2.955	2.141
Çin	4.073	3.655	2.984	2.563	1.865
Güney Kore	1.588	977	1.814	2.443	1.840
Afganistan	4.587	4.428	3.777	2.347	1.796
Togo	483	966	1.063	2.176	1.440
Tanzanya	829	892	1.469	2.116	1.449
Kuveyt	1.221	1.138	2.440	1.866	1.542
Umman	382	393	921	1.681	1.309
Gabon	174	655	418	1.482	1.063
Seyşeller	1.043	1.155	1.016	1.427	966
Bahreyn	1.044	1.019	1.017	1.258	1.020
Endonezya	1.258	1.507	1.624	1.229	1.285
Diğer	31.908	152.177	68.971	116.904	40.274
TOPLAM	815.829	812.642	682.864	638.314	540.056

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 23. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçek Küşesi İthalatı (ton)

	2013	2014	2015	2016	2017*
Rusya Federasyonu	290.952	449.576	369.106	447.339	447.967
Ukrayna	134.764	273.486	353.982	250.627	381.245
Bulgaristan	17.421	27.334	63.471	64.672	71.997
Romanya	15.613	5.455	5.873	14.003	28.174
Moldova	3.300	14.131	7.244	4.031	28.309
Diğer	0	2.812	0	998	7.445
TOPLAM	462.049	772.794	799.676	781.670	965.137

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 24. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayrıçek Küşesi İthalatı (000 \$)

	2013	2014	2015	2016	2017*
Rusya Federasyonu	88.657	124.745	90.879	95.261	85.613
Ukrayna	42.637	76.570	88.444	54.342	73.814
Bulgaristan	4.762	7.550	17.727	15.270	14.010
Romanya	4.623	1.501	1.517	2.984	5.379
Moldova	858	3.554	1.827	886	5.674
Diğer	0	688	0	257	1.508
TOPLAM	141.536	214.608	200.394	169.000	185.998

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 25. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (ton)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017
Hollanda	0	0	0	3.164	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	0	0	2.490	0
Azerbaycan	0	0	253	440	473
Irak	0	0	75	310	0
Suriye	0	325	0	134	181
Güney Kıbrıs	998	0	0	0	0
Gürcistan	0	63	0	0	26
İspanya	0	0	6.553	0	0
Hong Kong	0	0	0	0	2
TOPLAM	998	388	6.882	6.538	682

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 26. Ülkelere Göre Türkiye'nin Ayçiçeği Küspesi İhracatı (000 \$)

Ülke Adı	2013	2014	2015	2016	2017*
Hollanda	0	0	0	1.158	0
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	0	0	0	541	0
Azerbaycan	0	0	69	127	146
Irak	0	0	23	73	0
Suriye	0	94	0	29	41
Güney Kıbrıs	236	0	0	0	0
Gürcistan	0	15	0	0	15
İspanya	0	0	1.651	0	0
Hong Kong	0	0	0	0	3
TOPLAM	236	108	1.744	1.928	206

Kaynak: TÜİK verilerinden yararlanılarak TEPGE tarafından hesaplanmıştır (Erişim tarihi: 20.12.2016)

* Tahmin

Ek Tablo 27. Türkiye'de Yıllar İtibariyle Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

Yıllar	Üretim (Ton)	Ekilen alan (Ha)	Verim (ton/ha)
1980	750.000	575.000	1,30
1985	800.000	643.000	1,24
1990	860.000	716.000	1,20
1995	900.000	585.000	1,54
2000	800.000	542.000	1,48
2001	650.000	510.000	1,27
2002	850.000	550.000	1,55
2003	800.000	545.000	1,47
2004	800.000	480.000	1,67
2005	865.000	490.000	1,77
2006	1.010.000	510.000	1,98
2007	770.000	485.700	1,59
2008	900.387	510.000	1,77
2009	960.300	515.000	1,86
2010	1.170.000	551.400	2,12
2011	1.170.000	556.000	2,10
2012	1.200.000	504.616	2,38
2013	1.380.000	520.260	2,65
2014	1.480.000	552.465	2,68
2015	1.500.000	568.995	2,64
2016	1.500.000	616.780	2,44
2017*	1.800.000	681.398	2,64

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 02.03.2018)

NOT: Veriler, 2004 yılına kadar toplam ayçiçeği, 2004'ten sonra yağlık ayçiçeği itibariyle verilmiştir.

* Tahmin (yağlık ayçiçeği)

Ek Tablo 28. Türkiye'de Yağlık Ayrıçığı Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2004	0,55	0,52	0,53	0,53	0,53	0,53	0,54	0,50	0,51	0,51	0,53	0,54	0,53
2005	0,55	0,56	0,55	0,54	0,53	0,53	0,52	0,51	0,49	0,48	0,50	0,50	0,52
2006	0,50	0,50	0,50	0,51	0,51	0,53	0,53	0,54	0,51	0,51	0,52	0,54	0,52
2007	0,56	0,58	0,57	0,57	0,59	0,59	0,61	0,68	0,75	0,77	0,78	0,79	0,65
2008	0,80	0,86	0,92	0,94	0,96	0,93	0,95	0,83	0,78	0,77	0,81	0,80	0,86
2009	0,79	0,84	0,85	0,85	0,83	0,85	0,86	0,77	0,73	0,72	0,75	0,76	0,80
2010	0,77	0,77	0,78	0,79	0,79	0,79	0,82	0,86	0,87	0,90	0,97	1,02	0,84
2011	1,11	1,10	1,12	1,17	1,15	1,21	1,21	1,18	1,21	1,20	1,18	1,21	1,17
2012	1,21	1,22	1,24	1,26	1,33	1,35	1,34	1,37	1,51	1,51	1,49	1,48	1,36
2013	1,47	1,51	1,48	1,49	1,46	1,45	1,46	1,41	1,38	1,38	1,40	1,43	1,44
2014	1,94	1,96	2,00	1,92	1,93	1,93	1,88	1,82	1,72	1,74	1,71	1,76	1,86
2015	1,75	1,73	1,78	1,75	1,78	1,81	1,80	1,81	1,90	1,98	1,98	1,97	1,84
2016	1,97	1,96	1,92	1,88	1,98	1,93	1,92	1,94	2,10	2,13	2,13	2,14	2,00
2017	2,21	2,22	2,22	2,25	2,24	2,26	2,26	2,28	2,34	2,39	2,40	2,42	2,29

Kaynak: TÜİK (Erişim tarihi: 02.03.2018)

NOT: Veriler, 2004 yılına kadar toplam ayrıçığı, 2004'ten sonra yağlık ayrıçığı itibariyle verilmiştir.

* Tahmin (yağlık ayrıçığı)

Ek Tablo 29. Türkiye'de Ayrıçık Yağı Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

Yıl	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2004	2,84	2,83	2,79	2,80	2,81	2,89	2,91	2,91	2,91	2,93	2,94	2,96	2,88
2005	2,97	2,98	2,96	2,92	2,92	2,90	2,88	2,87	2,87	2,88	2,89	2,90	2,91
2006	2,93	2,96	2,94	2,92	2,93	2,96	3,06	3,19	3,18	3,17	3,17	3,17	3,05
2007	3,21	3,29	3,27	3,26	3,24	3,23	3,25	3,30	3,58	3,88	4,09	4,13	3,48
2008	4,23	4,75	4,94	5,39	6,07	6,11	6,19	6,01	5,47	5,27	5,11	5,13	5,39
2008	5,07	4,80	4,77	4,83	4,81	4,78	4,71	4,59	4,55	4,51	4,44	4,45	4,69
2010	4,43	4,39	4,40	4,38	4,36	4,06	4,03	4,00	4,04	4,08	4,26	4,46	4,24
2011	4,64	4,89	5,00	5,00	4,96	5,05	5,22	5,41	5,41	5,44	5,49	5,53	5,17
2012	5,59	5,67	5,73	5,77	5,96	6,12	6,12	6,04	6,06	6,14	6,28	6,33	5,98
2013	6,36	6,25	6,19	6,24	6,21	6,19	6,16	6,09	6,02	5,96	5,95	5,98	6,13
2014	6,06	6,15	6,18	6,19	6,18	6,18	6,14	6,13	6,11	6,15	6,15	6,17	6,15
2015	6,36	6,47	6,45	6,58	6,61	6,76	6,92	7,02	7,04	7,15	7,31	7,45	6,84
2016	7,50	7,53	7,52	7,50	7,51	7,59	7,66	7,65	7,67	7,73	7,75	7,88	7,62
2017	8,03	8,13	8,20	8,28	8,28	8,27	8,23	8,25	8,29	8,32	8,39	8,51	8,27

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 02.03.2018)

Ek Tablo 30. Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2013			2014			2015			2016			2017		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Tekirdağ	925.469	211.671	229	1.132.689	260.753	230	1.284.677	267.012	208	1.420.265	283.838	200	1.567.329	368.125	235
Edirne	775.385	175.857	227	903.930	258.568	290	984.061	226.573	230	988.286	222.064	225	1.008.114	244.655	243
Konya	671.695	262.930	391	594.846	263.581	443	460.376	210.307	457	526.832	205.274	390	670.212	254.413	380
Kırklareli	593.194	146.682	247	641.145	165.206	258	733.520	188.998	258	782.569	170.278	218	780.591	193.784	248
Adana	345.087	100.677	292	349.345	89.565	256	440.400	134.361	305	539.542	166.524	309	580.227	195.225	336
Çorum	204.466	46.974	230	223.468	37.429	167	198.952	51.984	261	243.244	56.048	230	295.674	72.100	244
Tokat	177.694	47.096	265	164.041	33.740	206	134.962	41.593	308	137.141	39.306	287	156.778	41.549	265
Çanakkale	131.839	32.554	247	155.910	37.837	243	160.877	40.787	254	170.421	39.097	229	199.455	49.156	246
İstanbul	120.542	23.705	197	151.721	34.424	227	160.694	35.795	223	171.484	37.544	219	175.964	44.400	253
Samsun	115.649	33.018	286	118.576	27.652	233	127.866	39.083	306	151.901	35.546	234	157.324	38.253	243
Amasya	120.452	35.446	294	140.088	39.780	298	115.957	35.024	302	122.547	33.122	270	149.944	33.217	222
Balıkesir	129.721	27.837	215	128.457	26.483	206	154.980	30.609	198	157.148	30.555	194	175.263	37.923	216
Eskişehir	107.018	37.684	352	88.789	29.380	331	69.268	24.167	349	80.628	26.247	326	120.599	36.040	299
Aksaray	150.398	53.381	357	145.853	49.820	342	106.351	43.985	414	73.485	25.608	348	106.803	35.751	335
Bursa	80.885	20.282	252	94.005	22.471	240	90.648	22.593	249	99.564	23.172	233	101.743	26.449	261
Karaman	63.592	19.312	304	65.027	18.178	280	59.163	19.020	321	65.149	15.083	295	72.742	21.134	291
Şanlıurfa	20.763	5.116	246	19.762	4.411	227	61.221	13.421	219	55.704	12.057	216	58.789	10.737	183
Osmaniye	31.568	7.860	249	38.988	9.533	245	41.075	11.167	272	42.695	12.054	282	59.969	18.803	314
Ankara	63.217	13.011	206	66.476	10.400	179	48.096	9.636	202	50.921	9.304	183	52.304	9.920	190
Afyonkarahisar	32.122	5.827	181	29.283	5.239	179	25.748	4.858	189	37.451	8.165	218	46.644	11.358	244
Mersin	16.500	4.125	250	22.980	5.727	249	24.926	7.276	292	26.707	6.042	226	30.230	8.145	269
Sakarya	28.901	7.109	246	27.633	5.861	212	25.791	5.897	229	28.416	6.005	211	29.340	6.994	238
Kırşehir	38.173	7.949	208	29.824	5.116	172	21.384	3.874	181	31.021	5.465	176	28.487	5.780	203
İzmir	16.253	4.555	280	15.136	4.189	277	14.297	3.922	274	17.105	4.361	255	17.783	4.388	247
Bolu	9.240	1.756	190	10.827	1.998	185	9.094	1.770	195	12.150	3.188	262	11.700	2.993	256
Muş	29.589	6.566	222	19.527	3.288	168	16.393	3.090	189	15.422	2.790	181	14.353	2.619	182
Bilecik	22.451	3.867	172	18.188	3.058	168	20.024	3.220	161	19.486	2.757	141	17.753	2.510	141
Kırıkkale	9.790	3.094	316	10.875	3.054	281	9.031	2.633	292	9.407	2.318	246	17.015	3.854	227
Yozgat	27.063	4.155	154	12.842	2.188	170	10.351	1.491	144	15.101	2.032	135	13.414	2.036	152
Hatay	25.158	5.555	221	19.769	4.733	239	4.135	907	219	6.929	1.851	267	2.055	481	234
Diyarbakır	30.765	4.592	149	13.592	1.539	113	12.102	1.289	110	11.340	1.735	158	11.430	1.953	171
Muğla	1.779	676	380	1.935	726	375	4.178	1.573	376	4.549	1.572	346	2.765	925	335

Ek Tablo 30. (DEVAM). Türkiye'de İllere Göre Yağlık Ayçiçeği Üretim, Ekim Alanı ve Verimi

İller	2013			2014			2015			2016			2017		
	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Ekim alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
Kütahya	14.138	2.472	175	10.279	1.669	162	9.014	1.391	154	9.597	1.379	144	9.331	1.457	156
Bitlis	11.424	3.368	295	4.269	733	172	4.019	885	220	4.608	1.368	297	4.320	1.190	275
Ağrı	5.052	885	175	4.795	852	178	4.546	833	183	6.975	1.170	168	26.011	3.612	139
Kocaeli	5.403	1.244	230	5.338	1.228	230	4.536	1.040	229	4.455	967	217	7.910	2.113	267
Uşak	4.854	724	149	6.226	862	138	6.715	970	144	6.237	831	133	5.465	741	136
Kahramanmaraş	4.542	872	192	8.120	1.367	168	7.905	1.521	192	3.150	418	133	3.630	545	150
Gaziantep	8.271	2.975	360	6.902	2.678	388	5.713	2.226	390	1.210	384	317	5.875	1.583	269
Bartın	4.951	545	110	3.829	377	98	3.219	328	102	3.450	343	99	3.056	313	102
Sivas	3.568	653	183	4.377	761	174	3.043	645	212	3.517	310	88	1.136	100	88
Aydın	5.478	1.494	273	4.039	1.212	300	2.345	690	294	1.125	290	258	800	207	259
Antalya	1.543	289	187	1.237	176	142	1.308	185	141	1.723	289	168	2.352	382	162
Nevşehir	919	177	193	837	156	186	1.326	335	253	1.215	245	202	1.850	317	171
Adıyaman	1.820	246	135	1.391	215	155	1.189	188	158	1.620	231	143	1.210	250	207
Burdur	2.196	427	194	1.712	312	182	1.687	319	189	1.389	218	157	1.296	201	155
Erzurum	2.768	670	242	799	190	238	639	149	233	575	180	313	669	189	283
Manisa	635	119	187	804	170	211	799	169	212	820	162	198	340	52	153
Yalova	478	70	149	378	50	132	404	57	141	852	115	135	2.978	460	154
Zonguldak	306	43	141	255	36	141	270	40	148	284	39	137	283	42	148
Erzincan	1.826	342	187	193	27	140	165	29	176	148	24	162	140	20	143
Kayseri	2.342	896	383	1.531	645	421	124	25	202	108	20	185			
Çankırı	132	16	121	116	11	95	101	13	129	94	11	117	797	86	108
Isparta	171	20	117	190	21	111	37	4	108	38	4	105	34	4	118
Denizli				309	53	172	248	43	173				1.000	330	330
Karabük	1.500	225	150												
Kilis	10	2	200	1.160	263	227									
Niğde	471	116	246	38	9	237									
Van	1.384	191	140										700	136	194
Genel Toplam	5.202.600	1.380.000	-	5.524.651	1.480.000	-	5.689.950	1.500.000	-	6.167.800	1.500.000	-	6.813.976	1.800.000	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 02.03.2018)

Ek Tablo 31. Dış ticarete konu olan ayçiçeği, soya ve ürünlerinin GTİP kodları

Ayçiçeği Tohumu	
120600910019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (gri; beyaz çizgili; kabuklu)
120600990019	Ayçiçeği tohumu; diğerleri (diğer şekillerde)
120890000011	Ayçiçeği unu ve kaba unu
Ayçiçek Ham Yağ	
151211100000	Ayçiçeği tohumu veya aspir yağları, fraksiyonları (ham); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151211910000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham); diğer amaçlarla kullanılanlar
Ayçiçek Rafine Yağı	
151219100000	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları (ham olmayan); teknik/sınai amaçlarla kullanılanlar
151219900011	Ayçiçeği tohumu yağı, fraksiyonları; (ham olmayan); diğer amaçlarla kullanılanlar
151620910016	Ayçiçeği tohumu yağı (ambalajlı, <= 1 kg)
151620950014	Ayçiçeği tohumu yağı (teknik ve sınai amaçla kullanılan, ambalajlı>1 kg)
151620960014	Ayçiçeği tohumu yağı (diğer amaçlı, serbest yağ asitleri<% 50, ambalajlı>1 kg)
Ayçiçek Küşesi	
230630000000	Ayçiçeği tohumu yağı üretiminden arta kalan küşpe ve katı atıklar

KAYNAKLAR

- Anonim, 2015. “Ayçiçeği Ürün Raporu”, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi, Piyasa İzleme ve Değerlendirme Alt Komite Raporu, Ekim, 2015
- Anonim, 2016a.<http://www.agrochart.com> (Erişim tarihi: 28.12.2016).
- Anonim, 2016b. <https://gain.fas.usda.gov/> (Erişim tarihi: 02.03.2018).
- Anonim, 2017.<http://www.agrochart.com> (Erişim tarihi: 02.03.2018).
- Büyükhelvacıgil, T.,2016, “Yağlı Tohumlu Bitkiler ve Bitkisel Yağ Sektörü” Yağlı Tohumlu Bitkiler ve Bitkisel Yağlar Konferansı 8 Eylül 2016/İSTANBUL
- Çalen, H., 2016. “Türkiye’de Yağlık Ayçiçek Tohumu Ve Ayçiçeği Yağı Üretimi, Arz Talep Dengesi”, Yağlı Tohumlu Bitkiler ve Bitkisel Yağlar Konferansı, 8 Eylül 2016/İSTANBUL
- GTHB,2017. <http://www.tarim.gov.tr> (Erişim tarihi: 02.03.2018)
- TÜİK, 2017. www.tuik.gov.tr (Erişim tarihi: 02.03.2018)
- USDA,2017. www.fas.usda.gov/psdonline/ (Erişim Tarihi: 02.03.2018)